

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katarina Podobnikar

Kulturno planiranje v občini Ribnica

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katarina Podobnikar

Mentor: izr. prof. dr. Gregor Tomc

Somentorica: doc. dr. Vesna Čopič

Kulturno planiranje v občini Ribnica

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

»Našo nalogo, še več, svojo nalogo vidim v tem, da uredimo zakonodajo, da zagotovimo nemoteno financiranje, da v kolesje kulture sistematično vpletemo različne ravni in iniciative, da, skratka, spravimo v pogon mehanizme, ne pa njihovih potnikov. Potnike bodo na naših kulturnih širjavah na srečo vedno nosili neki drugi vetrovi, gnali drugi motorji, razburjale druge energije.«

(Jožef Školč na simpoziju o slovenski kulturni politiki v Cankarjevem domu 25. oktobra 1997)

Zahvaljujem se doc. dr. Vesni Čopič in izrednemu profesorju dr. Gregorju Tomcu za strokovno pomoč pri nastajanju diplomskega dela, Vesni Horžen, Alenki Pahulje in Janezu Matetu za posvečen čas in intervjuje, prijateljem za vsestransko podporo (Tadeji, Maruši, Katji, Heleni in ostalim), predvsem pa družini za dolge pogovore, potrpežljivost, spodbudo in za razumevanje v trenutkih, ko so me po življenjskih širjavah gnali neki drugi neobičajni vetrovi.

Kulturno planiranje v občini Ribnica

Teoretični prispevki začetnikov na področju splošne teorije managementa, Taylorja in Fayola, iz začetkov 20. stoletja se osredotočajo predvsem na profitne organizacije, a prvine managementa že dolgo časa igrajo pomembno vlogo tudi v neprofitnem sektorju. Kultura na ravni občine naj ne bi bila izjema. Planiranje, kot eno od temeljnih funkcij managementa, ima svoje mesto tudi v Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK-UPB-1). Zakon za potrebe določanja javnega interesa predvidi lokalni program za kulturo kot strateški dokument lokalne kulturne politike. Lokalno strateško planiranje v kulturi z odgovori na vprašanja, kdo smo, kaj hočemo in kako bomo to dosegli, občini omogoča razvoj in uresničevanje zelene prihodnosti. Kljub dokazanim pozitivnim učinkom strateškega načina razmišljanja in pravnemu okvirju, ki predvideva strateško planiranje v kulturi, se občina Ribnica takega planiranja ne poslužuje. Planira predvsem na kratki rok v smislu letnega programa za kulturo. Analiza, narejena za potrebe oblikovanja predloga lokalnega programa za kulturo občine Ribnica, je pokazala, da se nosilci, izvajalci in uporabniki javnega interesa za kulturo soočajo z dvema splošnima problemoma, ki zavirata razvoj kulture: neusklajenim razvojem zagotavljanja kulturne infrastrukture in slabo komunikacijo med akterji v kulturnem in akterji v drugih resorjih. Reševanje teh problemov zahteva strateški pristop, jasne prioritete in realne ukrepe.

Ključne besede: javni interes za kulturo, kulturno planiranje, lokalni program za kulturo, občina Ribnica.

Cultural planning in the municipality of Ribnica

The theoretical contributions of the pioneers in the field of general management theory, Taylor and Fayol, from the beginning of the 20th century, focuses primarily on profit-making organizations, but the elements of management have also played an important role in the non-profit sector. Culture on the municipal level should not be an exception. Planning, one of the fundamental functions of management is also expected in the Act Regulating the Realization of the Public Interest in the Field of Culture (ZUJIK-UPB-1). For the purpose of determining the public interest the act anticipates the local programme for the culture as a strategic document of the local cultural policy. Local strategic planning in culture allows development and implementation of the desired future of the municipality, by answering to questions who are we, what do we want and how do we achieve this. Despite the proven positive effects of strategic thinking and legal framework, which predicts strategic planning in culture, the municipality of Ribnica does not use that kind of planning. It parasitizes mainly short-term planning, for example annual programme for the culture. The analysis done for the purposes of creating a local culture programme proposal for the municipality of Ribnica showed, that the carriers, operators and users of public interest in culture are faced with two general problems that unable the development of culture: uncoordinated development of providing cultural infrastructure and poor communication between actors in the cultural and actors in other departments. Solving these problems requires a strategic approach, clear priorities and realistic measures.

Key words: public interest in the field of culture, cultural planning, local programme of culture, the municipality of Ribnica.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	8
2 MED KULTURO, LOKALNO KULTURNO POLITIKO IN KULTURNIM MANAGEMENTOM.....	11
2.1 Kultura.....	11
2.2 Občina kot temeljna samoupravna lokalna skupnost	12
2.2.1 Naloge občine pomembne za področje kulture	13
2.2.2 Organi občine	13
2.2.3 Financiranje občine	14
2.3 Javni interes za kulturo in lokalna kulturna politika.....	15
2.3.1 Določanje javnega interesa za kulturo.....	15
2.3.2 Zagotavljanje kulturnih dobrin kot javnih dobrin.....	16
2.3.2.1 Zagotavljanje javne službe na področju kulture	17
2.3.2.2 Javni kulturni programi	18
2.3.2.3 Podpora kulturnih projektov.....	19
2.3.3 Javna infrastruktura na področju kulture.....	19
2.4 Kulturni management	21
2.4.1 Splošna teorija managementa	21
2.4.2 Apliciranje splošne teorije managementa na področje kulture.....	22
3 KULTURNO PLANIRANJE	24
3.1 Značilnosti in vrednote uspešnega kulturnega planiranja.....	24
3.2 Strateško planiranje v kulturi.....	25
3.3 Proces oblikovanja kulturne strategije.....	27
3.3.1 Pred začetkom kulturnega planiranja	27
3.3.2 Potek kulturnega planiranja.....	29
4 OBLIKOVANJE LOKALNEGA KULTURNEGA PROGRAMA OBČINE RIBNICA.....	33
4.1 Raziskava stanja kulturnega planiranja v občini Ribnica in primerjava z ostalimi slovenskimi občinami	33
4.1.1 Kulturno načrtovanje v občini Ribnica.....	33
4.1.2 Kulturno planiranje v slovenskih občinah	34
4.2 Priprava na kulturno planiranje	35
4.3 Značilnosti zunanjega in notranjega okolja občine Ribnica.....	37

4.3.1 SPIN analiza za potrebe oblikovanja kulturnega programa občine Ribnica .	40
4.4 Pregled zagotavljanja javnih dobrin in infrastrukture na področju kulture ter druge kulturne aktivnosti v občini Ribnica.....	41
4.4.1 Javne službe na področju kulture občine Ribnica	41
4.4.1.1 Javna služba knjižničarstvo	43
4.4.1.2 Javna služba varstvo kulturne dediščine.....	45
4.4.1.3 Javna služba na področju likovne umetnosti	48
4.4.1.4 Javna služba na področju opravljanja osnovnega, individualnega in skupinskega glasbenega izobraževanja	49
4.4.2 Javni programi na področju kulture občine Ribnica.....	51
4.4.2.1 Ljubiteljska kultura.....	51
4.4.2.2 Mediji in avdiovizualna kultura.....	53
4.4.3 Zagotavljanje javne infrastrukture za kulturo v občini Ribnica	54
4.4.4 Ostale aktivnosti na področju kulture v občini Ribnica	55
4.4.4.1 Škrabčeva domačija.....	55
4.4.4.2 Prireditvena dejavnost	56
4.4.4.3 Mladinska kultura.....	57
4.5 Predlog Lokalnega programa za kulturo občine Ribnica 2011-2015	58
4.5.1 Splošne prioritete občine Ribnica na področju kulture	59
4.5.2 Prioritete občine Ribnica na posameznih kulturnih področjih	63
5 SKLEP	69
6 LITERATURA	71
PRILOGE	74
Priloga A: Intervju z Vesno Horžen, direktorico Knjižnice Miklova hiša	74
Priloga B: Intervju z Alenko Pahulje, vodjo območne izpostave JSKD Ribnica.....	79
Priloga C: Prošnja po informaciji glede prisotnosti lokalnega kulturnega programa v slovenskih občinah	83

KAZALO TABEL

Tabela 4.1: Prioriteta 1 Vzpodbudno in pestro kulturno okolje	59
Tabela 4.2: Prioriteta 2 Vzpostavitev medresorskega sodelovanja in komunikacije .	61
Tabela 4.3: Prioritete na področju likovne umetnosti	63
Tabela 4.4: Prioriteta na področju uprizoritvene umetnosti	64
Tabela 4.5: Prioriteta na področju glasbene umetnosti.....	64
Tabela 4.6: Prioriteta na področju plesa	65
Tabela 4.7: Prioritete na področju knjige in slovenskega jezika	65
Tabela 4.8: Prioritete na področju knjižnične dejavnosti	66
Tabela 4.9: Prioriteta na področju intermedijske umetnosti.....	66
Tabela 4.10: Prioriteta na področju avdiovizualne kulture.....	67
Tabela 4.11: Prioritete na področju kulturne dediščine in arhivske dejavnosti.....	67
Tabela 4.12: Prioriteta na področju romskih skupnosti	68
Tabela 4.13: Prioriteta na področju ljubiteljske dejavnosti na področju kulture.....	68
Tabela 4.14: Prioriteta na področju mladinske kulture.....	68

1 UVOD

Z nastopom parlamentarne demokracije v samostojni Sloveniji je kulturna politika ponovno prešla v roke javnih organov in njihov kulturno administrativni sistem. Socialistični koncept kulture kot področja posebnega družbenega pomena je zamenjal demokratični koncept javnega interesa za kulturo. Poleg sprememb na področju lokalnih skupnosti, javno finančnega, davčnega in socialnega sistema, se je v času menjave političnega sistema okrepil pritisk svobodne trgovine, ki je prebivalce spremenila v potrošnike, nacionalni oziroma etični kulturni prostor pa v odprti svobodni trg (Compendium 2010). S ciljem povečanja učinkovitosti in uspešnosti alokacije javnih sredstev se je začela vse bolj uveljavljati tekmovalnost med producenti javnih dobrin in storitev (Čopič 2002). Izkazalo se je, da je potrebno danes tudi na področju kulture dokazovati koristnost dejavnosti za družbo in davkoplačevalce in na ekonomičen način pokazati, da je določena izbira boljša od druge. Od vseh družbenih dejavnosti, tudi tistih, ki se jih razume kot del socialne družbe, se zahteva, da v konkurenčnem boju pridobivajo sredstva iz javnega proračuna. Gre za princip tržnega gospodarstva, konkurenčni boj z drugimi »tržnimi subjekti«. Tak način razmišljanja od kulturnikov, državnih uslužbencev in lokalnih samouprav zahteva preudarno planiranje strategije, s katero bi nasprotniki tržnega poglobljenja kulture lahko odgovorili na te zahteve (Milohnić in drugi 2005, 8). V kolikor se slovenska država in njeni lokalni nivoji v času tranzicije niso posluževali strateškega planiranja, so bili v to hote ali nehote prisiljeni v času približevanja vstopa v Evropsko unijo. Slednja uvaja razvojne strategije in z njimi povezane institucije kot normalen, reden način skrbi za razvoj (Compendium 2010).

Strateško planiranje lahko opišemo kot uglaševanje organizacije z zunanjim okoljem in razvijanje kompetenc za ohranjanje celotnega procesa delovanja na profesionalni ravni. Glavni prispevek strateškega managementa je, da omogoča organizaciji uresničiti njeno prihodnost (Hagoort 2003, 68). To zagotovi z jasnostjo ciljev in poznavanjem orodij za njihovo doseganje, njenim uporabnikom in podpornikom pa pove, kaj lahko od organizacije pričakujejo (Čopič 2002).

Krovni zakon na področju kulture v Sloveniji je Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK-UPB-1), ki predstavlja glavni pravni okvir za kulturno strateško

planiranje tako na državni kot na ravni lokalne samouprave. Občine so s tem zakonom primorane določati javni interes na področju kulture z oblikovanjem lokalnega programa za kulturo kot strateškega dokumenta razvojnega planiranja lokalne kulturne politike (ZUJIK-UPB-1, 9. čl.).

Predmet preučevanja mojega diplomskega dela je področje kulturnega planiranja v občini Ribnica. Želim preučiti stanje kulturnega planiranja v občini Ribnica in hkrati raziskati trenutno stanje na področju kulture ter probleme, s katerimi se srečujejo nosilci in izvajalci javnega interesa za kulturo. Na podlagi analize bom v empiričnem delu naloge podala predlog Lokalnega kulturnega programa za obdobje 2011-2015. Z diplomskim delom bi rada poudarila pomembnost strateškega kulturnega planiranja občine pri skladnem razvoju kulture in skupnosti kot celote.

S preučevanjem stanja na področju kulturnega planiranja in stanja na področju kulture v občini Ribnica bi rada odgovorila na naslednja raziskovalna vprašanja:

- *Kako razvito je lokalno kulturno planiranje v Sloveniji oziroma koliko občin ima sprejete Lokalne programe za kulturo?*
- *Ali je velikost občine povezana z obstojem lokalnega kulturnega programa?*
- *Ali ima občina Ribnica strateški dokument za področje kulture?*
- *V kolikšni meri se kulturnega planiranja poslužujejo nosilci in izvajalci kulturnega interesa v občini Ribnica?*
- *Kakšno vlogo ima kulturno planiranje v lokalnem razvoju?*
- *Ali se lokalno kulturno planiranje ločuje od strateškega planiranja kot ga na nacionalni ravni predvideva kulturna zakonodaja?*
- *Kako mora lokalno kulturno planiranje potekati, da kar najbolj prispeva k uspešnosti?*
- *Ali je kulturno planiranje občine pomembno za kulturne izvajalce?*
- *Kakšno je stanje na področju kulture v Občini Ribnica?*
- *Je občina pripravljena na strateško planiranje na področju kulture?*

Do odgovorov na raziskovalna vprašanja bom poskušala priti z uporabo primarnih in sekundarnih virov, z intervjujema z direktorico javnega zavoda Knjižnica Miklova hiša in vodjo območne izpostave JSKD Ribnica, z vprašalnikom, poslanim slovenskim občinam, z opazovanjem in udeležbo na okrogli mizi na temo vloge muzeja v skupnosti

in udeležbo na kulturnih dogodkih ter z neformalno komunikacijo z nosilci, izvajalci in uporabniki javnega interesa za kulturo. Teoretični del diplomskega dela, ki bo opisoval kulturni management in strateško planiranje na področju kulture, bo osnovan predvsem na prispevkih Hagoorta, Dimovskega, Pengerjeve in priročnika »Cultural Planning Toolkit«. Za metodološki okvir oblikovanja kulturnega programa v občini Ribnica bom uporabila ZUJIK-UPB-1, ki bo služil kot pravni okvir in osnova za določanje področij uresničevanja javnega interesa za kulturo, in priročnik »Cultural Planning Toolkit« kot orodje za oblikovanje tega strateškega dokumenta.

Diplomsko delo bo sestavljeno iz prvega dela, ki bo teoretičen, in drugega, ki bo njegova aplikacija. V teoretičnem delu bom eno poglavje namenila obrazložitvi osnovnih pojmov, ki se jih bo naloga posredno ali neposredno dotikala. V tem delu bom na kratko orisala pojem kulture, občine kot osnovne samoupravne lokalne skupnosti ter pojma javnega interesa za kulturo (predvsem določanje in njegovo uresničevanje) in kulturnega managementa. Poglavje, ki bo sledilo, bo namenjeno metodološkemu okvirju kulturnega planiranja kot orodja za oblikovanju lokalnega programa za kulturo. Drugi del naloge bo empiričen. Na podlagi teorije iz prvega dela bom poskušala slediti procesu kulturnega planiranja do oblikovanja strateškega dokumenta. Izpustila bom zadnje predvidene faze kulturnega planiranja: javno posvetovanje, zaključevanje in sprejetje plana, začetek implementacije, implementacija, spremljanje in pregled.

2 MED KULTURO, LOKALNO KULTURNO POLITIKO IN KULTURNIM MANAGEMENTOM

2.1 Kultura

Poznamo veliko definicij pojma kulture. Alfred L. Kroeber in Clyde Kluckhohn sta jih leta 1952 naštel 257 (Mrvar v Tomc 2002, 121). So stvar diskusije znanstvenikov različnih ved, od antropologije, kulturologije in umetnostne zgodovine do biologije. Za eno glavnih in najširših, s statusom prve znanstvene definicije, velja Tylorjeva antropološka definicija, ki jo je leta 1871 navedel v svoji knjigi *Primitive Culture*: »Kultura je kompleksna celota, ki vsebuje znanje, vero, umetnost, moralo, zakone, običaje in katerekoli druge sposobnosti in navade, ki jih človek pridobi kot član družbe« (Tylor v Godina 1998, 84). Za tradicijo kulturnih študij pa je verjetno najpomembnejša znamenita Williamsova definicija kulture kot »navadne«. Kulture kot posebnega načina življenja, ki smisla in vrednot ne odkriva le v umetniških delih in proizvodih družbeno legitimirane imaginativne ustvarjalnosti, pač pa v institucijah, obredih in načinih navadnega izkustva (Debeljak 2002, 86). »Williams tukaj očitno razvija nastavek, ki ga je vpeljal že Hoggart¹, da kulturnih produktov ne moremo razumeti brez razumevanja kulturnih razmerij, znotraj katerih ti nastajajo« (Stankovič 2002, 20).

Za proces kulturnega planiranja sta zgornji definiciji sicer lahko uporabni, a nekoliko preširoki. Ljudje različno dojemamo pojem kulture, zato je potrebno na začetku vsakega raziskovanja na področju kulture in s tem tudi kulturnega planiranja, v obzir vzeti vsa razmišljanja in poglede vpletenih. Definicije lahko služijo zgolj kot izhodišča razmišljanja o kulturi. Kar šteje kot kultura je pojmovanje kulture vpletenih, njihova skupna prepričanja, navade, običaji in vrednote ljudi na specifičnem območju in času. »Najpomembnejši vidik ... je proces, katerega uporabiš, da prideš do definicije – diskusija, razprava, izraz različnih pogledov kako ljudje dojemajo kulturo in neizogibne polemike, ki se pojavijo. Kultura je vsota vseh razprav o tem kako ljudje razumejo kulturo v svojih skupnostih« (Palmer v 2010 *Legacies Now in Creative City Network of*

¹ Richard Hoggart, ustanovitelj Centra za preučevanje sodobne kulture na Birmingamske univerze, je prvi odprl tematiko vloge subjektivnosti v vzpostavljanju kompleksnih odnosov med kulturno produkcijo in individualnimi življenji. Takšno razumevanje kulture mu je pomagalo spoznati, da posameznikovo življenjsko izkustvo ne more biti zlahka izločeno iz celotne mreže kolektivnih običajev in navad (Debeljak 2002, 81-84).

Canada 2008, 5). Pod kulturne vire štejemo vse organizacije, dejavnosti in ljudi v skupnosti, skozi katere se izražajo skupna prepričanja, navade, običaji, rituali in vrednote: knjižnice, zgodovinske družbe, muzeji, galerije, orkestri, gledališča, javni parki, kulturna in druga društva, izobraževani centri, športne organizacije, šole, umetniki, glasbeniki, pisatelji in drugi (Palmer v 2010 Legacies Now in Creative City Network of Canada 2008, 5).

ZUJIK-UPB-1 samega pojma kulture ne definira. Za potrebe določitve javnega interesa na področju kulture pa opredeli kulturne dejavnosti. Po tem zakonu so to vse oblike ustvarjanja, posredovanja in varovanja kulturnih dobrin na področju nepremične in premične kulturne dediščine, besednih, uprizoritvenih, glasbenih, vizualnih, filmskih, avdiovizualnih, intermedijskih in drugih umetnosti na področju založništva in knjižničarstva, kinematografije in na drugih področjih kulture (ZUJIK-UPB-1, 4. čl.).

Glavni pravni okvir lokalnega kulturnega planiranja je zakon za področje kulture ZUJIK-UPB-1, zato se v nadaljevanju osredotočam predvsem na določbe, ki jih ta podaja v zvezi z javnim interesom na področju kulture in pristojnostmi občine pri njegovemu uresničevanju. Hkrati za potrebe oblikovanja lokalnega kulturnega programa upoštevam tudi širše koncipiranje kulture v smislu odvisnosti in povezovanja z drugimi občinskimi resorji.

2.2 Občina kot temeljna samoupravna lokalna skupnost

Zakon o lokalni samoupravi (v nadaljevanju ZLS-UPB-2) občino ureja kot temeljno samoupravno lokalno skupnost, ki v okviru ustave in zakonov samostojno ureja in opravlja svoje zadeve in izvršuje naloge, ki so nanjo prenesene z zakoni (ZLS-UPB-2, 2. čl.). V skladu s 13. členom ZLS-UPB-2 mora biti občina sposobna zadovoljevati potrebe in interese svojih prebivalcev in izpolnjevati druge naloge v skladu z zakonom. Zagotovljeni morajo biti naslednji pogoji:

- popolna osnovna šola;
- primarno zdravstveno varstvo občanov (zdravstveni dom ali zdravstvena postaja);
- komunalna opremljenost (oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda, oskrba z električno energijo);

- poštne storitve;
- knjižnica (splošna ali šolska);
- prostori za upravno dejavnost lokalnih skupnosti (ZLS-UPB-2, 13. čl.).

2.2.1 Naloge občine pomembne za področje kulture

Občina samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge), ki jih določi s splošnim aktom občine ali so določene z zakonom. Izpolnjevala naj bi naslednje naloge, ki se posredno ali neposredno dotikajo področja kulture:

- načrtuje prostorski razvoj, v skladu z zakonom opravlja naloge na področju posegov v prostor in graditve objektov ter zagotavlja javno službo gospodarjenja s stavbnimi zemljišči;
- v okviru svojih pristojnosti ureja, upravlja in skrbi za lokalne javne službe;
- ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj občine in za kvaliteto življenja njenih prebivalcev;
- pospešuje vzgojno izobraževalno, informacijsko dokumentacijsko, društveno in drugo dejavnost na svojem območju;
- pospešuje kulturnoumetniško ustvarjalnost, omogoča dostopnost do kulturnih programov, zagotavlja splošnoizobraževalno knjižnično dejavnost ter v skladu z zakonom skrbi za kulturno dediščino na svojem območju;
- opravlja nadzorstvo nad krajevnimi prireditvami;
- sprejema statut občine in druge splošne akte;
- organizira občinsko upravo (ZLS-UPB-2, 21. čl.).

2.2.2 Organi občine

Organi občine so župan, nadzorni odbor in občinski svet, ki predstavlja najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine. V okviru svojih pristojnosti občinski svet:

- sprejema statut občine;
- sprejema odloke in druge občinske akte;
- sprejema prostorske in druge plane razvoja občine;
- sprejema občinski proračun in zaključni račun;

- imenuje in razrešuje člane nadzornega odbora ter člane komisij in odborov občinskega sveta;
- nadzoruje delo župana, podžupana in občinske uprave glede izvrševanja odločitev občinskega sveta;
- odloča o pridobitvi in odtujitvi občinskega premoženja, če ni s tem zakonom drugače določeno;
- imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin;
- odloča o drugih zadevah, ki jih določa zakon in statut občine (ZLS-UPB-2, 29. čl.).

Občinski svet lahko ustanovi tudi druge komisije in odbore kot svoja delovna telesa (ZLS-UPB-2, 30. čl.). V okviru svojega delovnega področja v skladu s statutom občine in poslovnikom občinskega sveta obravnavajo zadeve iz pristojnosti občinskega sveta in dajejo občinskemu svetu mnenja in predloge (ZLS-UPB-2, 31. čl.). Občinskemu svetu lahko predlagajo sprejem odlokov in drugih aktov iz njegove pristojnosti, razen proračuna in zaključnega računa proračuna in drugih aktov, za katere je v zakonu ali v statutu občine določeno, da jih sprejme občinski svet na predlog župana (ZLS-UPB-2, 32. čl.). Občinski svet sklicuje župan, ki hkrati tudi vodi seje občinskega sveta, nima pa pravice glasovanja (ZLS-UPB-2, 34. čl.). Župan je tudi tisti, ki predstavlja in zastopa občino (ZLS-UPB-2, 33. čl.). Upravne, strokovne, pospeševalne in razvojne naloge ter naloge v zvezi z zagotavljanjem javnih služb iz občinske pristojnosti opravlja občinska uprava (ZLS-UPB-2, 49. čl.).

2.2.3 Financiranje občine

Občina se financira iz lastnih virov. V kolikor ta zaradi slabše gospodarske razvitosti ne more v celoti zagotoviti izvajanja z zakonom določenih nalog, zagotovi potrebna dodatna sredstva država (ZLS-UPB-2, 8. čl.).

Lokalne zadeve javnega pomena financira občina iz lastnih virov, sredstev države in iz zadolžitve. Lastni viri občine so davki in druge dajatve ter dohodki od njenega premoženja (ZLS-UPB-2, 52. čl.). Za financiranje lokalnih zadev javnega pomena pripadajo občini naslednji prihodki:

- davek od premoženja;

- davek na dediščine in darila;
- davek na dobitke od iger na srečo;
- davek na promet nepremičnin;
- drugi davki, določeni z zakonom (ZLS-UPB-2, 53. čl.).

2.3 Javni interes za kulturo in lokalna kulturna politika

Javni interes na področju kulture je interes za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin na državni in lokalnih ravneh, ki se uresničuje z zagotavljanjem pogojev zanje (ZUJIK-UPB-1, 2. čl.). Javni interes za kulturo po ZUJIK-UPB-1 (8. čl.) temelji na zagotavljanju javnih kulturnih dobrin, s katerimi se uresničuje kulturni razvoj Slovenije in slovenskega naroda, za katerega skrbijo Republika Slovenija in lokalne skupnosti. Javni interes za kulturo se uresničuje predvsem z zagotavljanjem pogojev za:

- kulturno ustvarjalnost;
- dostopnost kulturnih dobrin;
- kulturno raznolikost;
- uveljavljanje in razvoj slovenskega jezika;
- slovensko kulturno identiteto;
- skupen slovenski kulturni prostor.

Občine uresničujejo javni interes za kulturo po tem zakonu zlasti:

- z zagotavljanjem kulturnih dobrin kot javnih dobrin;
- z načrtovanjem, gradnjo in vzdrževanjem javne kulturne infrastrukture (ZUJIK-UPB-1, 24. čl.).

2.3.1 Določanje javnega interesa za kulturo

Javni interes za kulturo se določa z zakoni ter z nacionalnim in lokalnimi programi za kulturo in se udejanja predvsem na podlagi:

- letnih izvedbenih načrtov nosilcev javnega interesa;
- javnih razpisov in javnih pozivov za financiranje javnih kulturnih programov in kulturnih projektov;
- aktov o ustanovitvi javnih zavodov, njihovih strateških načrtov in letnih programov dela;

- javnih razpisov za oddajo javne kulturne infrastrukture;
- upravnih odločb (ZUJIK-UPB-1, 9. čl.).

V zakonu o uresničevanju javnega interesa na področju kulture je zapisano »Če lokalna skupnost ne določi drugačne vsebine in postopka lokalnega programa za kulturo, se zanj smiselno uporabljajo določbe tega zakona v zvezi z nacionalnim programom za kulturo« (ZUJIK-UPB-1, 14. čl.). Lokalne skupnosti po zakonu niso zavezane, da lokalni plan oblikujejo po pravilih in točkah, ki jih zakon postavlja za nacionalni program za kulturo. Pri kulturnem načrtovanju jim torej že znana struktura, predvidena za nacionalni program, lahko pomaga, hkrati pa niso zavezani k upoštevanju predvidenih smernic.

V kolikor občina pri oblikovanju kulturnega program smiselno sledi vsebini in postopku, kot ga ZUJIK-UPB-1 predpisuje za nacionalni program za kulturo, upošteva naslednje določbe:

- lokalni kulturni program je obsežen strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike, ki po zakonu določa javni interes za kulturo;
- lokalni kulturni program predvidi usmeritve na področju investicij ter pravne, finančne in organizacijske usmeritve, ki so potrebne za njegovo uresničitev;
- lokalni kulturni program kot strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike, ki ga na predlog župana sprejme občinski svet za dobo štirih let, izhaja iz zgodovinsko doseženega položaja kulture v občini;
- z lokalnim kulturnim programom se ugotovi vlogo kulture v razvoju občine in občanov ter javni interes zanjo, opredeli se področja kulture, kjer se zagotavljajo kulturne dobrine, načrtuje se investicije v javno kulturno infrastrukturo, postavi se cilje in prioritete kulturne politike in določi se čas za njihovo uresničitev ter kazalce, po katerih se bo merilo njihovo doseganje (ZUJIK-UPB-1, 10. čl.).

2.3.2 Zagotavljanje kulturnih dobrin kot javnih dobrin

Kulturna dobrina je kulturni proizvod ali storitev, ki je namenjena zadovoljevanju človekovih potreb na področju kulture. Javna postane takrat, ko jo v javnem interesu zagotavlja država oziroma lokalna skupnost kot javno službo oziroma v obliki podpore posamičnim kulturnim projektom (ZUJIK-UPB-1, 2. čl.). Javne kulturne dobrine so

torej dostopne vsem članom skupnosti, saj se financirajo iz javnih danosti in sredstev davkoplačevalcev.

Občina v javnem interesu zagotavlja pogoje za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin, ki se na trgu ne zagotavljajo v zadostnem obsegu ali kakovosti, ali zaradi dostopnosti najširšemu krogu uporabnikov (ZUJIK-UPB-1, 2. čl.). Občina zagotavlja najmanj tiste javne kulturne dobrine, kakor določa posebni zakon (knjižničarstvo, varstvo kulturne dediščine, arhivska dejavnost ipd.), podpira ljubiteljske kulturne dejavnosti, vključno s tistimi, ki so namenjene kulturni integraciji manjšinskih skupnosti in priseljencev, ter pokriva tudi druge kulturne potrebe prebivalcev, ki jih ugotovi s svojim programom za kulturo. Ne glede na slednje, občina zagotovi tudi javne kulturne dobrine širšega pomena (uprizoritvene umetnosti, vizualne umetnosti, novi mediji ipd.), če je to mogoče glede na objektivne okoliščine, kot so število prebivalcev, ekonomska moč, prostorske in kadrovske kapacitete ipd., oziroma če to izhaja iz kulturne tradicije občine (ZUJIK-UPB-1, 66. čl.).

Država oziroma lokalna skupnost zagotavlja javne kulturne dobrine v obliki javne službe in s podporo posamičnim kulturnim projektom ter javnim kulturnim programom.

2.3.2.1 Zagotavljanje javne službe na področju kulture

Občina neposredno ustanovi javni zavod na področju kulture, če je v javnem interesu potrebno zagotavljati javne kulturne dobrine trajno in nemoteno. Javne kulturne dobrine se zagotavlja kot javne službe ali pod enakimi pogoji in na način, ki velja za javno službo. Tako se zagotavljajo tudi tiste javne kulturne dobrine, ki jih na podlagi večletnega javnega kulturnega programa drugih kulturnih izvajalcev financira država oziroma lokalne skupnosti. Kadar gre za dejavnost, ki jo je potrebno zaradi njene posebne narave določiti za javno službo, to uredi področni zakon (ZUJIK-UPB-1, 26. čl.). Praviloma se za javne zavode na področju kulture uporabljajo predpisi o javnih zavodih (ZUJIK-UPB-1, 28. čl.).

Po ZUJIK-UPB-1 (31. čl.) javna sredstva za financiranje javnih zavodov zagotovijo njihovi ustanovitelji oziroma soustanovitelji. Financirajo pa se lahko tudi iz nejavnih virov, ki jih izvajalci pridobivajo z opravljanjem javne službe in z opravljanjem drugih

dejavnosti. Opravljanje drugih dejavnosti ne sme ogroziti izvajanja javne službe. Če je več občin ustanovilo javni zavod in če se ne dogovorijo drugače, zagotavljajo javna sredstva v deležih, ki so sorazmerni številu njihovih prebivalcev. Občine tem zavodom sredstva zagotavljajo na podlagi ustanovitvenega akta po postopku, kot ga določa zakon, ki ureja javne finance za posredne proračunske uporabnike. Višino javnih sredstev za financiranje javnega zavoda določi ustanovitelj, upošteva osnove za izračun iz ZUJIK-UBP-1, na podlagi strateškega načrta in iz njega izhajajočega predloga letnega programa dela. Javni zavod dobi javna sredstva v skupnem znesku, v okviru katerega v skladu z akti zavoda samostojno odloča.

2.3.2.2 Javni kulturni programi

Javni kulturni program je kulturna dejavnost, ki je po vsebini in obsegu zaključena celota in jo izvaja kulturni izvajalec, katerega ustanovitelj ni država ali lokalna skupnost, je pa njegovo delovanje v javnem interesu do te mere, da ga lokalna skupnost financira na primerljiv način kot javni zavod. Javni kulturni program je določen s cilji kulturnega izvajalca, ki morajo upoštevati cilje in prioritete kulturne politike in biti relevantni, merljivi, uresničljivi in časovno opredeljeni. Obseg dejavnosti in višina sredstev se določi v skladu s temi cilji na podlagi osnov za izračun po ZUJIK-UPB-1 (ZUJIK-UPB-1, 56. čl.).

Država oziroma lokalna skupnost skleneta z izvajalcem javnega kulturnega programa pogodbo določeno z ZUJIK-UPB-1 na podlagi javnega razpisa oziroma javnega poziva po postopku, določenem z istim zakonom. Pogodba se praviloma sklepa za več let (ZUJIK-UPB-1, 57. čl.).

Po ZUJIK-UPB-1 (58. čl.) so izvajalci javnih kulturnih programov:

- pravne osebe, katerih dejavnost je po kvaliteti ali po pomenu primerljiva s kulturno dejavnostjo javnih zavodov z njihovega delovnega področja;
- pravne osebe, katerih dejavnost se praviloma ne zagotavlja v javnih zavodih, so pa njihovi kulturni programi v javnem interesu.

2.3.2.3 Podpora kulturnih projektov

Tretji način zagotavljanja kulturnih dobrin je podpora kulturnim projektom. To je oblika javnega financiranja, ki je namenjena temu, da se omogoči izvedba posamičnih kulturnih aktivnosti, ki so v javnem interesu (ZUJIK-UPB-1, 60. čl.). Občina sklene z izvajalcem kulturnega projekta pogodbo določeno z ZUJIK-UPB-1 na podlagi javnega razpisa oziroma javnega poziva po postopku, določenem z istim zakonom. Javna sredstva za financiranje kulturnih projektov zagotavlja občina za projekte, ki so pomembni za njeno območje (ZUJIK-UPB-1, 61. čl.). Za podporo kulturnim projektom lahko konkurirajo pravne osebe, ki niso javni zavodi, oziroma se njihovi kulturni programi ne financirajo kot javni kulturni programi in posamezniki. Ne glede na slednje lahko konkurirajo tudi javni zavodi oziroma izvajalci javnih kulturnih programov za kulturne projekte, ki jih financirajo drugi javni financerji. Izvajalci javnih kulturnih programov in javni zavodi lahko izjemoma pridobijo sredstva od istega financerja tudi za kulturne projekte, ki jih ni bilo mogoče vnaprej načrtovati. Za izvajalca kulturnega projekta šteje tudi lastnik oziroma upravljavec kulturnega spomenika, ki pridobi javna sredstva za prenovo in restavriranje njegovih spomeniških lastnosti (ZUJIK-UPB-1, 62. čl.).

2.3.3 Javna infrastruktura na področju kulture

Nepremičnine in oprema, ki so v javni lasti in so namenjene kulturi, sestavljajo javno infrastrukturo na področju kulture (v nadaljnjem besedilu: javna kulturna infrastruktura).

Občinski svet s sklepom o določitvi javne infrastrukture na področju kulture določi, katere nepremičnine in oprema so namenjene kulturi. Določeno infrastrukturo pristojni organi zaznamujejo v zemljiški knjigi. Evidenco nepremičnin na podlagi sklepov, ki jih po uradni dolžnosti predložijo pristojni organi za sprejem, vodi Ministrstvo za kulturo (ZUJIK-UPB-1, 70. čl.).

Občina načrtuje, gradi in vzdržuje javno kulturno infrastrukturo občine (ZUJIK-UPB-1, 71. čl.). Investicije v javno kulturno infrastrukturo lokalnih skupnosti sofinancira

država, če ta presega pomen, ki ga ima za lokalno skupnost, oziroma zaradi skladnega razvoja Slovenije in je to v javnem interesu države (ZUJIK-UPB-1, 72. čl.).

Z aktom o ustanovitvi javnega zavoda na področju kulture se določijo nepremičnine in oprema, ki se dajo kot del javne kulturne infrastrukture v upravljanje javnemu zavodu za izvajanje dejavnosti, za katero je ustanovljen. Občina lahko odda del javne kulturne infrastrukture v upravljanje javnemu zavodu na področju kulture s pogodbo brez javnega razpisa, če se s tem zagotovi najbolj racionalna uporaba javne kulturne infrastrukture. Javni zavod je dolžan zagotavljati polno izkoriščenost dodeljene javne kulturne infrastrukture. Pri oddajanju prostih zmogljivosti imajo prednost kulturni izvajalci za javne kulturne programe ali kulturne projekte, ki so združljivi s področjem dela javnega zavoda (ZUJIK-UPB-1, 73. čl.). Pristojni organ lokalne skupnosti da javno kulturno infrastrukturo v upravljanje oziroma uporabo drugim pravnim osebam in posameznikom, ki izvajajo javne kulturne programe ali kulturne projekte na podlagi javnega razpisa s pogodbo določeno z ZUJIK-UPB-1. Kljub temu se lahko odda javna kulturna infrastruktura v upravljanje oziroma uporabo organizaciji, ki deluje v javnem interesu, brez javnega razpisa (ZUJIK-UPB-1, 74. čl.).

Javno kulturno infrastrukturo se daje v upravljanje ali v uporabo izvajalcem kulturnih dejavnosti brezplačno s pogojem prevzemanja obveznosti rednega tekočega vzdrževanja. V kolikor upravljavec ali uporabnik javne kulturne infrastrukture odda infrastrukturo ali njen del v uporabo drugim kulturnim izvajalcem za izvajanje javnih kulturnih programov ali kulturnih projektov, je od njih upravičen zahtevati samo nadomestilo v višini dejanskih dodatnih stroškov, ki so s tem nastali, pod pogojem, da ima upravljavec ali uporabnik iz javnih sredstev pokrite svoje splošne stroške delovanja (ZUJIK-UPB-1, 75. čl.).

Če občina uporabi del javne kulturne infrastrukture, ki začasno ali trajno ni več potreben za opravljanje kulturne dejavnosti, za druge namene, se nameni dohodek za investicije v javno kulturno infrastrukturo (ZUJIK-UPB-1, 76. čl.).

Občina lahko neodplačno prenese javno kulturno infrastrukturo na drugo pravno osebo javnega prava ali na ustanovo, če je to v javnem interesu, ki ga ugotovi pristojni organ lokalne skupnosti na podlagi lokalnega programa za kulturo.

Izvajalcu, ki trajneje zadovoljuje kulturne potrebe na posameznem področju in katerega delovanje je v javnem interesu, pa mu niso bila zagotovljena sredstva v okviru drugih oblik javnega financiranja niti ni dobil v upravljanje ali v uporabo javne kulturne infrastrukture, občina zagotavlja sredstva za pokrivanje stroškov, ki so povezani z zagotavljanjem prostorskih pogojev delovanja. Javna sredstva iz prejšnjega odstavka se zagotavljajo za določeno obdobje do treh let z možnostjo neomejenega ponavljanja na podlagi javnega razpisa (ZUJIK-UPB-1, 79. čl.).

2.4 Kulturni management

2.4.1 Splošna teorija managementa

Prvi koncepti splošne teorije managementa so se razvili v času industrijske revolucije v 19. stoletju. Takrat je nastala prva poslovna šola Wharton Business School na univerzi v Penselvaniji (Pečar 2003, 3). Tako imenovano predvojno obdobje, ki je sledilo, sta zaznamovala dva avtorja. Teoretični pristop k managementu, imenovan tudi znanstveni management, je razvil Američan Frederick W. Taylor. V obsežnih študijah je opisoval, kako lahko delavci delujejo v takrat novi obliki proizvodnje. Analiziral je delovne procese in jih, v imenu maksimalno učinkovite proizvodnje, poizkušal racionalizirati in ločiti od končnega cilja (Hagoort 2003, 7). Drugi pomemben avtor je Henry Fayol², francoski industrialist, ki se je ukvarjal predvsem z idejo o praktičnem delu managementa (Hagoort 2003, 7). Gre za tako imenovani upravni management. Vodenje po Fayolu zadeva »družbeni zbor« podjetja ali, kakor temu pravimo danes, socialni sistem. Funkcija vodenja, ki je bila po njegovem mnenju v takratnih časih sorazmerno nerazvita, vsebuje pet sestavin: planiranje, organiziranje, ukazovanje, koordiniranje in kontroliranje (Kavčič 1991, 51). Iz njegovega dela je kasneje črpal tudi Richard Daft, ki je management opredelil kot doseganje ciljev organizacije na uspešen in učinkovit način skozi proces planiranja, organiziranja, vodenja in kontroliranja virov, ki jih ima organizacija na razpolago (Dimovski in Penger 2008, 8). Daft in večina drugih avtorjev opredeljujejo proces managementa kot sestav štirih temeljih funkcij:

² Njegov znanstveni prispevek je bil neopažen vse do prevoda njegovega dela *Industrielle et general* (Industrijsko in splošno upravljanje) leta 1929 v angleški jezik. V ZDA pa je bilo širše dostopna šele leta 1949 (Kavčič 1991, 49).

- **Planiranje** se ukvarja z definiranjem ciljev za bodoče doseganje rezultatov in za odločanje, katere naloge je potrebno uresničiti in katere vire, resurse bomo potrebovali v ta namen. »Planiranje torej definira, kam hoče organizacija priti in kako priti do tja. Planiranje zajema opredeljevanje ciljev organizacije in poti za njihovo uresničenje« (Dimovski in Penger 2008, 10).
- **Organiziranje**, kamor prištevamo dodeljevanje nalog, njihovim združevanjem v organizacijske enote in alociranjem virov posameznim enotam. Funkcija odraža način kako želi organizacija uresničiti postavljene plane. Je proces ustvarjanja sestava medsebojnih organizacijskih razmerij med zaposlenimi, ki omogočajo izvajanje planov in doseganje organizacijskih ciljev (Dimovski in Penger 2008, 11).
- **Vodenje** je funkcija vplivanja na obnašanje in delovanje članov organizacije in s tem usmerjanje njihovega delovanja k postavljenim ciljem organizacije. Gre za proces ustvarjanja skupne organizacijske kulture in vrednot, komuniciranje ciljev zaposlenim in vnašanje volje zaposlenim po zasledovanju čim boljših dosežkov. Vodenje v svojem najširšem smislu zajema aktivnosti sprožanja akcij, komuniciranje, motiviranje in kadrovanje (Dimovski in Penger 2008, 11).
- **Kontroliranje** zadeva nadziranje aktivnosti zaposlenih, preverjanje zasledovanja ciljev, in korekcij, v kolikor so potrebne. Člani organizacije na tej stopnji zavestno pregledujejo dosežke in posledično izvajajo ustrezne ukrepe. Nove prakse narekujejo večji poudarek na izobraževanju in usposabljanju zaposlenih, da lahko ti kontrolirajo sami sebe in odpravljajo svoje napake (Dimovski in Penger 2008, 11).

Splošne teorije managementa se predvsem osredotočajo na industrijo in profitne organizacije, a prvine managementa vse večjo veljavo dobivajo tudi v neprofitnih organizacijah in javnem sektorju, kamor uvrščamo občine in področja, ki jih ta pokriva.

2.4.2 Apliciranje splošne teorije managementa na področje kulture

Pri apliciranju teorije na področje kulture je potrebno skrbno izbirati med uporabljenimi viri, saj se splošna teorija managementa, kot smo že zapisali, osredotoča predvsem na profitne organizacije in pri tem uporablja specifično terminologijo in instrumente

(Hagoort 2003, 9). Področje kulture je specifično, zato se kulturni managerji, kot pravi Hagoort (2003, 11), srečujejo s tremi najpogostejšimi paradoksi:

- močno polje napetosti med menedžerji, ki so osredotočeni na splošne interese organizacije in strokovnjaki, ki zastopajo interes po profesionalni kvaliteti;
- pomanjkanje konsenza o tem, ali naj bo manager tudi specialist v svojem originalnem področju;
- odsotnost jasnega dela za kulturne managerje, saj je ta močno segmentiran.

Na kulturni management organizacije vpliva tudi dejstvo, da je včasih potrebno doseči nasprotujoče si cilje. Primer je promocija nepopularnega in težkega žanra umetnosti in cilj ostati finančno stabilen. Prav tako se kulturni managerji srečujejo s težavo, da so nekateri cilji v kulturi neotipljivi in jih je težko meriti, kar posledično otežuje ocenitev uspešnosti managerjev. Za razliko od managerjev v privatnem sektorju, se tisti v javnem v veliko večji meri srečujejo z birokracijo, pri temu pa imajo veliko manj avtonomije (Sternal 2003, 5).

Tudi raziskovalci na področju kulturnega managementa se na srečanjih osredotočajo predvsem na kvantitativne podatke, ki se navezujejo na kulturni marketing in na kulturno politiko na splošno. Osredotočajo se na ekonomska, politična in socialna vprašanja in ne na konkretne procese odločanja na strateškem, organizacijskem in operativnem nivoju kulturnega managementa. Posledica tega je, da so se managerji v kulturnem sektorju prisiljeni posluževati menedžerskih konceptov s področja ekonomije (Hagoort 2003, 13).

Moje diplomsko delo se osredotoča zlasti na prvo funkcijo managementa, planiranje, zato se bom v nadaljevanju osredotočila predvsem na ta aspekt.

3 KULTURNO PLANIRANJE

Plan je načrt, kako doseči zastavljene cilje, ki so zaželeni bodoči rezultati organizacije. Specificira alokacijo resursov, urnikov, nalog in drugih dejavnosti. Celoten proces planiranja se največkrat začne s strani vrhnjega, strateškega managementa organizacije in izhaja iz opredelitve poslanstva, vizije in strateških ciljev organizacije kot celote. Pred tem pa je, kot ena od podlag, nujna izdelava in sprejetje napovedi razvoja v okolju (Dimovski in Penger 2008, 41).

3.1 Značilnosti in vrednote uspešnega kulturnega planiranja

Kulturno planiranje ali načrtovanje je proces, ki lahko lokalnim vladam, v našem primeru občini, pomaga pri identificiranju kulturnih virov in strateški uporabi le teh za doseg družbenih ciljev. Uspešno kulturno planiranje tako posredno kot neposredno združuje kulturne vire v širok spekter lokalno planiranih kulturnih aktivnosti (2010 Legacies Now in Creative City Network of Canada 2008).

Kulturno planiranje omogoča drugačen pogled na skupnost, na njene težave in skrbi. Ponuja alternativne rešitve za:

- soočanje s socialno izključenostjo in razpoznavnostjo kraja;
- krepitev civilne vključenosti in iniciativ;
- podporo demokratične kulturne politike preko boljšega razumevanja ljudske dejavnosti in tega kaj si želijo;
- spodbujanje partnerskega sodelovanja;
- podporo oblikovanja politik temelječih na raziskovanju;
- izboljšanje in razvoj programov ali služb, katere bi identificirale potrebe skupnosti;
- izboljšanje komunikacije in sodelovanja med kulturnimi in drugimi skupinami;
- učinkovitejšo integracijo kulture v širšo skupnost, povečanje ozaveščenosti o potencialnih vplivih umetnosti in druge kulturne dejavnosti na razvoj skupnosti in ekonomije;
- povečanje vidnosti lokalnih umetnikov, kulturnih delavcev in organizacij;
- povečanje dostopnosti umetnosti in razvoju širšega občinstva;

- povečanje kulturne infrastrukture;
- ohranitev ali povečanje nivoja javnega ali privatnega financiranja kulture (2010 Legacies Now in Creative City Network of Canada 2008, 2).

Pri kulturnem planiranju je dobro upoštevati naslednje ključne značilnosti in vrednote:

- lokalna definicija kulture naj se ne osredotoča zgolj europocentrično, na umetnosti temelječe aktivnosti in dediščino³;
- umetniške vrednote in kulturni pomeni naj bodo neke vrste dogovor med kulturnimi izvajalci in občinstvom oziroma skupnostjo in naj ne bodo določene zgolj s strani umetnikov, institucij in lokalnih avtoritet;
- kulturo in kulturni razvoj naj se razume kot vir človekovega razvoja znotraj širših ciljev družbenega razvoja;
- osredotoča naj se na oblikovanju mrež, zvez in partnerstev kot na ustanove;
- upoštevati je potrebno, da razvoj skupnosti nastopi z oblikovanjem zavesti, okroglimi mizami in forumi od spodaj navzgor;
- sodeluje naj širša družba, ki vključuje predstavnike skupnosti in kulturnega sektorja, prebivalce naselij, izvoljene svetnike in druge vodje skupnosti;
- vključuje naj se tiste, ki jih ti družbeni problemi zadevajo;
- poudarja naj se identiteto, oblikovanje okolja, lokalno zavest in dediščino;
- proces planiranja in njegovi predvideni izidi naj bodo vseskozi javno dostopni;
- vključuje naj se raznovrstne skupine znotraj širše skupnosti, glede na etičnost, seksualno orientiranost in socialno-ekonomski status;
- kulturne institucije, lokalna samouprava in skupnost naj se povezujejo (2010 Legacies Now in Creative City Network of Canada 2008, 4).

3.2 Strateško planiranje v kulturi

Cilji, ki si jih organizacija v planih zastavi usmerjajo njeno delovanje. Plani, tako kot politika, usmerjajo človekove dejavnosti v določeno smer (Pučko in drugi 2005). Poznamo več vrst planiranja. Delimo jih glede na številna merila, zlasti pa so ključna štiri:

- **glede na čas:** dolgoročno, srednjeročno, kratkoročno in operativno planiranje;

³ Gre za ekvivalent določitvi javnega interesa za kulturo določenega z ZUJIK-UPB-1.

- **glede na predmet ali vsebino planiranja:** planiranje prodaje in trženja, proizvodnje, nabave, raziskav in razvoja kadrov, financ;
- **glede na obseg organizacijske enote, ki planira poslovanje:** planiranje poslovanja organizacije, planiranje poslovanja poslovnoizidnega središča;
- **glede na značilnost dejavnosti:** strateško in taktično planiranje, javno ali tajno planiranje, fazno ali rezultatno, funkcijsko ali nefunkcijsko, glavno ali pomožno, vseobsegajoče ali delno (Pučko v Dimovski in Penger 2008, 45).

Strateško planiranje je torej specifični tip planiranja. Lynch ga opredeli kot vzorec osnovnih ciljev, smotrov, namenov ter ključnih politik in planov, ki so potrebni za uresničevanje postavljenih ciljev (Lynch v Pučko v Dimovski in Penger 2008, 49). Proces strateškega managementa je proces oblikovanja, uresničevanja in ovrednotenja strategije (Pučko v Dimovski in Penger 2008, 51). Ko govorimo o lokalnem kulturnem programu občine, imamo v mislih strateški dokument razvojnega načrtovanja lokalne kulturne politike.

Hagoort proces strateškega management opiše kot uglasovanje organizacije z zunanjim okoljem in razvijanje kompetenc za ohranjanje celotnega procesa delovanja na profesionalni ravni. Oblikovanje strategije je proces razvijanja smeri in realizacije le te. Glavni prispevek strateškega managementa je, da omogoča organizaciji, da uresniči njeno prihodnost (Hagoort 2003, 68). V tradicionalnih organizacijah strategije razvija vrhni management, ki razmišlja o najboljših načinih odzivanja na konkurenco, učinkoviti izrabi resursov in spopadanju s spremembami v okolju. V novem okolju, kjer se organizacije vse bolj poslužujejo koncepta učeče se organizacije, k razvoju strategije prispevajo akumulirane akcije informiranih in opolnomočenih delavcev (Dimovski in Penger 2008, 33). Če to apliciramo na kulturne organizacije oziroma tudi na kulturni management na ravni občin, to pomeni, da lahko ljudje, ki imajo stik z uporabniki kulturnih dobrin, pomagajo identificirati potrebe in tako razviti rešitve ter sodelovati v razvijanju strategije. Kot zapišeta Dimovski in Penger (Dimovski in Penger 2008, 33) za primer pridobitnih organizacij, k razvoju strategije pripomorejo tudi izkušnje s kupci, dobavitelji in celo konkurenti. Aplicirano na področje kulturnega planiranja lahko to interpretiramo tako, da strategija organizacije lahko nastajala tudi pri partnerstvih z drugimi kulturnimi izvajalci, ki so morebitni konkurenti na tem področju. Učeče se

organizacije sodelujejo med seboj, čeprav ostajajo konkurenti, saj v tem vidijo najboljše načine učenja in prilagajanja (Dimovski in Penger 2008, 33).

3.3 Proces oblikovanja kulturne strategije

Eden od primerov podlag za oblikovanje strateških kulturnih programov za lokalne samouprave je priročnik »Cultural planning toolkit«, ki sta ga v partnerstvu za pomoč in vzpodbudo lokalnim vladam pri oblikovanju kulturnih programov oblikovala 2010 Legacies Now in Creative City Network of Canada. Priročnik so leta 2008 izdali v elektronski obliki.

Priročnik je namenjen vsem oblikam kulturnih organizacij in odgovornim za oblikovanje kulturnih politik v skupnosti. Za oblikovanje lokalnega kulturnega programa in s tem določanjem javnega interesa za kulturo je v našem primeru odgovorna občina, zato bom napotke v priročniku prilagodila tej obliki.

3.3.1 Pred začetkom kulturnega planiranja

Pred začetkom kulturnega planiranja je potrebno opraviti predpripravo in raziskavo stanja kulturnega planiranja v lokalnem okolju. Potrebno je poiskati literaturo za področje kulturnega planiranja in za primerjavo zbrati kulturne plane drugih skupnosti oziroma občin.

Na začetku planiranja si je dobro postaviti vprašanja, ki pomagajo orisati stanje, dožemanja in pričakovanja pripadnikov skupnosti o kulturi. Katera vprašanja in problemi so pomembni pripadnikom skupnosti, kulturnim skupinam, umetnikom, staršem, starejšim občanom in najstnikom? Kaj vse je bilo na področju kulture, umetnosti in razvoja dediščine že narejeno? Kdo so bili in so glavni akterji? Dobro je, da se z njimi pogovori o tem kaj so na tem področju že dosegli in kako. Njihove dosežke in spoznanja je potrebno priznati in jih upoštevati. Potrebno je raziskati kakšni plani in poročila so bili že narejeni in ali so bili upoštevani. Prav tako je pomembno, da se poimensko napiše kdo so pristojni na področju kulture (2010 Legacies Now in Creative City Network of Canada 2008, 7).

Eden glavnih elementov kulturnega planiranja je gradnja partnerstev in navez. Sodelovanje in izmenjava idej pripomoreta k aktivnemu odzivanju na širše potrebe in pričakovanja skupnosti. Partnerstva so najbolj učinkovita takrat, ko partnerji najdejo in izpostavijo skupen smisel oziroma namen in sledijo k njegovemu uresničevanju (2010 Legacies Now in Creative City Network of Canada 2008, 9). Na tej točki planiranja je potrebno:

- identificirati in vzpodbuditi posameznike in organizacije, ki so potencialni partnerji;
- razpravljati s partnerji o njihovih interesih in na kakšen način bi lahko bili vključeni, da bo najbolj praktično in učinkovito;
- sodelovanje in pomoč ostalim kulturnim organizacijam. Prikazati kulturo kot integralni del skupnosti;
- navezati osebne kontakte z vpletenimi in redno obveščanje o napredovanju planiranja;
- vzpostaviti mreže in redni kontakt med podporniki. Tako se bodo počutili povezani z namenom projekta in sodelovali v njegov prid;
- predvideti, kako se bodo ljudje odzvali, še preden se jih povabi k sodelovanju v tem projektu planiranja.

Priprave morajo vključevati tudi pridobivanje informacij o tem, kateri organi so pristojni za sprejemanje glavnih odločitev v skupnosti., raziskati katere organizacije, vladne agencije in skladi lahko oblikujejo politike in katere organizacije lahko vplivajo na kulturni razvoj. Izvedeti je potrebno tudi, kateri so največji problemi, s katerimi se soočajo, in kako te sprejemajo in oblikujejo politike, kdo ima vpliv na odgovorne, kako se organizacije financirajo, kako planirajo in kakšne roke so si postavili za doseg svojih ciljev (2010 Legacies Now in Creative City Network of Canada 2008, 11).

Eno od glavnih vprašanj, ki si ga je pred začetkov planiranja potrebno postaviti, je, ali je skupnost sploh pripravljena na kulturno planiranje. Potrebno pa je odgovoriti tudi na vprašanja, kaj želimo doseči s kulturnim planiranjem, ali obstaja primerna politična podpora tega projekta, ali sodelujoči odsevajo kulturno raznolikost skupnosti, ali kulturni akterji podpirajo take vrste planiranje in, ali ima skupnost dobre izkušnje s planiranjem.

3.3.2 Potek kulturnega planiranja

Kulturno planiranje naj bi potekalo v devetih korakih in trajalo od 13 do 20 mesecev. Daljši proces lahko kulturnemu planu vzame zagon, zaradi krajšega pa je lahko plan bolj površen in izgubi na teži. Koraki naj bi si sledili v naslednjem sosledju in okvirnemu časovnemu razponu: priprava (2-3 mesece), pridobivanje informacij in raziskovanje (4-6 mesecev), ovrednotenje in analiza (2-3 mesece), organizacija in posvetovanje (ta korak traja cel čas planiranja), oblikovanje plana (1-2 meseca), javno posvetovanje (2-3 mesece), zaključevanje in sprejetje plana (1-2 meseca), začetek implementacije (1 mesec), implementacija, spremljanje in pregled (ta korak je v teku tudi po končni verziji plana) (2010 Legacies Now in Creative City Network of Canada 2008, 15).

V **pripravah** na planiranje je potrebno jasno izpostaviti razloge za načrtovanje, kaj želimo doseči. Določiti je potrebno tudi obseg in področja, ki jih bo plan zajemal, kaj bomo vključili, kaj izključili, izbrati metode, zunanje in notranje povezave, vzpostaviti navzkrižne povezave s sektorji in tudi, kdo vse bo vključen. Pri tem pa ne smemo pozabiti na obseg plana v smislu geografske pristojnosti skupnosti.

Posvetovanje skupnosti je bistveni del planiranja, v katerem lahko sodelujejo vsi zainteresirani (društva, občani, gospodarstveniki, šole, vlade organizacije in drugi). Skozi celotni proces je potrebno vključevati potrditev skupnosti, saj lahko tako sproti preverjamo kako dobro smo razumeli njihove skrbi, probleme in pričakovanja.

Drugi korak v procesu načrtovanja je **pridobivanje informacij in raziskovanje**. Pregledati je potrebno dostopne vire in razmisliti, katere raziskave bodo potrebne. Prepoznati in povabiti k sodelovanju voditelje v skupnosti, ki bodo tvorili organizacijski odbor. Usmerjali bodo aktivnosti v politični in planski fazi. Razmisliti je potrebno, ali za proces načrtovanje potrebujemo svetovalca⁴. V kolikor se za to ne odločimo, je potrebno določiti, kateri oddelek, agencija ali organizacija bo zadolžen za določen del plana. Temu sledi raziskovanje ciljev skupnosti. Tako vidimo, kako lahko kulturna

⁴ Če pa se za to odločimo, je potrebno izdati prošnjo za predloge in se s svetovalcem dogovoriti glede pogodbe.

strategija pomaga k njihovi uresničitvi. Nato se določi kulturno razvojne cilje, ki temeljijo na obstoječih skupnostnih prioritetah.

Informacije pridobimo z različnimi tehnikami in postopki. Ena od dobrih metod je delavnica za pridobivanje informacij, kjer iz prve roke dobimo stališča in ideje širokega spektra interesnih skupin in javnosti. Na delavnico osebno povabimo vse morebitno zainteresirane. Pridobivanju informacij in raziskovanju sledi proces, ki mu v angleškem jeziku pravimo »cultural mapping«. V slovenščini bi ga lahko poimenovali »kulturno mapiranje«. Gre za proces prepoznavanja kulturnih virov in analizo potreb.

Drugemu koraku sledi **ovrednotenje in analiza** pridobljenih podatkov, ki jih združimo v kvantitativni in kvalitativni pregled. V kvantitativnem delu analiziramo podatke z računi in povprečji, poiščemo morebitne vzorce in skupine podatkov, zapišemo najpogostejše odgovore, podatke vstavimo v križne tabele in izpostavimo ključna vprašanja za nadaljevanje planiranja v vmesnem poročilu o oceni. Tudi iz podatkov do katerih smo prišli s transkripti, intervjuji, fokusnimi skupinami, javnimi sestanki in z odgovori na odprta vprašanja anket razberemo vzorce in teme. Zbrani podatki nam omogočijo, da razpoznamo teme, ki odsevajo možnosti sodelujočih in skupnosti. Z analizo bomo lažje identificirali glavne težave in prioritete, zastavili cilje kulturnega plana in indikatorje uspešnosti.

Vprašanja, ki si jih je dobro postaviti so, ali se osnutki ciljev kulturnega plana skladajo s splošnimi cilji skupnosti, so realistični in kakšni so stroški in drugi viri implementacije.

Pomembna je organizacija in posvetovanje. Skozi celotni proces planiranja je potrebno ostati v stiku z javnostjo in izvoljenimi uradniki. Pospeševati je potrebno neformalne debate med interesnimi skupinami in uradniki.

Na podlagi opravljenega dela in izkušenj se začne faza **oblikovanja plana**, kjer izpostavimo in artikuliramo pomen planiranja. Najti moramo tudi način kako meriti učinek in izid kulturne aktivnosti, tako da je prispevek kulturne aktivnosti jasno viden in merljiv.

Plan mora vključevati:

- podatke predhodnih raziskav in evidenc;
- pregled dobrih praks;
- mnenja drugih sektorjev in javnosti;
- sedanje in potencialne povezave med kulturnim in razvojem skupnosti;
- povzetek analize kako lahko kulturo povežemo s prioritetai skupnosti;
- osredotočenost na indikatorje kvalitete življenja in organizacijo informacij.

V kratkem povzetku opišemo proces oblikovanja plana. Potrebno je jedrnato zapisati glavne ugotovitve, do katerih smo prišli z raziskavami in posvetovanji in tako sestavimo dobre argumente za podporo in implementacijo plana. Določimo delovne skupine za vsako ključno vprašanje in problematiko. Skupina ali posameznik ugotovi najboljše rešitve in možnosti za rešitev problema. Te predloge potem preoblikujemo v cilje in postavke za akcijo. Predloge lahko oblikujejo tudi svetovalci ali organizacijski odbor. Potrebno je oblikovati tudi načrt implementacije, kako in kdo bo izvajal, spremljal proces implementacije. V plan vključimo tudi kazalce uspešnosti.

V naslednjemu koraku osnutek plana pregleda organizacijski odbor in ga posreduje občinskemu svetu. Plan prilagodimo morebitnim pripombam in se, če je potrebno, ponovno posvetujemo z odborom. Končno verzijo osnutka plana potem posredujemo odboru, ki plan potrdi.

Naslednji korak je **javno posvetovanje**. Na drugi stopnji posvetovanja osnutek plana posredujemo javnosti, tako si pridobimo odziv na podlagi katerega prečistimo in izboljšamo plan in popravimo pomanjkljivosti. Javnosti damo možnost, da razmislijo in razumejo potencialne koristi razširjenega pristopa kulturnega načrtovanja. Osnutek plana mora biti dostopen vsem, ki so sodelovali v procesu.

Sledi **zaključevanje in sprejetje plana**. Analiziramo in primerjamo odzive in jih, kjer se nam zdi to potrebno, vključimo v plan. Končno verzijo plana predstavimo organizacijskemu odboru in občinskemu svetu. Pripravimo in izdamo povzetek izvajanja ter oblikujemo plan financiranja implementacije kulturnega plana.

Organiziramo odmevno izdajo plana z vso medijsko pozornostjo in kopijo plana posredujemo interesnim skupinam in vsem zainteresiranim. Plan predstavimo vsem organizacijam, ki jih plan zadeva. Spodbudimo jih, da oblikujejo specifične plane, ki podpirajo **implementacijo kulturnega plana**.

Poiskati moramo odgovornega za financiranje in pregled nad implementacijo in meritev napredka izvajanja plana. To so lahko agencije ali določen oddelek lokalne uprave. Pomembno je tudi posodabljanje baze informacij, kvantitativno in kvalitativno. To nam omogoča, da plan prilagodimo morebitnim spremembam. Tudi **spremljanje in merjenje napredka** izvajanja kulturnega plana je zelo pomembno. V ta namen je dobro, da se na letni ravni organizira sestanek organizacijskega odbora, ki oceni napredek in predlaga morebitne popravke.

4 OBLIKOVANJE LOKALNEGA KULTURNEGA PROGRAMA OBČINE RIBNICA

4.1 Raziskava stanja kulturnega planiranja v občini Ribnica in primerjava z ostalimi slovenskimi občinami

Pred začetkom kulturnega planiranja želim raziskati kakšno je stanje kulturnega planiranja v občini Ribnica. Za primerjavo sem izvedla tudi analizo o tem, kako pogosto se tega strateškega planiranja poslužujejo druge slovenske občine in kakšni so njihovi lokalni programi in strategije za področje kulture.

4.1.1 Kulturno načrtovanje v občini Ribnica

Občina Ribnica nima lokalnega kulturnega programa za kulturo, ki bi narekoval prioritete lokalne kulturne politike. Planira se zgolj na kratki rok v obliki letnega kulturnega programa in proračuna. O daljnoročnem, ali bolje rečeno, srednjeročnem planiranju lahko govorimo le v primeru načrta razvojnih programov. Občina trenutno tudi nima druge celostne strategije razvoja občine, ki bi vključevala kulturno področje. V nastajanju je strategija prostorskega razvoja Občine Ribnica, ki bo vključevala tudi kulturno infrastrukturo. Po besedah Vesne Horžen (2010) naj bi zaposlena v TIC Ribnica pripravljala tudi strategijo za področje turizma.

Leta 2004 je župan imenoval posebno komisijo za pripravo lokalnega programa za kulturo. V pripravi naj bi sodelovale vse institucije, ki pokrivajo kulturne dejavnosti na območju občine Ribnica. K sodelovanju so bili povabljeni direktorica javnega zavoda Miklova hiša, ravnateljica Glasbene šole, vodja območne izpostave JSKD Ribnica, odgovorna urednica Rešeta, direktorica občinske uprave, vodja finančne službe, strokovna delavka Oddelka za družbene dejavnosti na občini in direktorica Zavoda PO-PPD od Idrije do Kolpe. Predlog je bil predstavljen na seji občinskega sveta 13. maja 2005, na kateri je bilo sklenjeno, da se predlog lokalnega programa za kulturo dopolni s podanimi predlogi na seji in uskladi z ostalimi dokumenti, na katere se navezuje (Občina Ribnica). Predlog ni nikoli stopil v veljavo kot uradni dokument lokalne kulturne politike. Od takrat ni bilo nove pobude za oblikovanje tega programa.

Instituciji, ki profesionalno pokrivata javni interes na področju kulture, območna izpostava JSKD Ribnica in javni zavod Knjižnica Miklova hiša, se, kot pravita njuni zastopnici, poslužujeta kulturnega načrtovanja. »JSKD že ima osnovni strateški načrt za obdobje od 2009 do 2013. Vse območne izpostave oziroma regionalne koordinacije že delamo po tem programu« (Pahulje 2010). Horženova (2010) pravi, da take strategije morajo imeti: »Lani, ko smo se prijavi na Ministrstvo za kulturo na razpis za opravljanje javne službe za muzej in galerijo, na katerem smo padli, smo morali predložiti strategije. Bile so sprejete na našem svetu.«

4.1.2 Kulturno planiranje v slovenskih občinah

Da bi izvedela, v kakšni meri se kulturnega planiranja poslužujejo slovenske občine, sem se v letu 2009 obrnila direktno na vseh 210 slovenskih občin z vprašanjem, če imajo lokalni program za kulturo. Odgovorilo mi je 133 občin (63,3%), od katerih 114 občin takega dokumenta ni imelo, 19 pa je lokalni program za kulturo imelo. Med tiste, ki so ga imeli, sem v tem primeru štela tudi občine, ki so tak dokument sprejeli za obdobje 2004-2007, a novega niso sprejeli oziroma so v fazi sprejetja novega. V nasprotnem primeru bi lahko na tem mestu govorili le o 11 občinah, ki so takrat imele aktualni lokalni kulturni program, med katerimi je bilo šest slovenskih mestnih občin, in sicer Kranj, Velenje, Ljubljana, Maribor, Novo mesto in Celje. Zanimivo je, da je tako vrsto strateškega plana imelo nekaj zelo majhnih slovenskih občin, to so Bloke, Ljutomer, Prevalje, Radeče, Škocjan, Trzin in Velike Lašče. Občine, ki so lokalne kulturne programe sprejeli za obdobje 2004-2007, v večini že pripravljajo dokumente za novo obdobje, nekatere pa za osnovni kulturnopolitični dokument uporabljajo še starega, za obdobje 2004-2007.

Iz odgovorov občin na vprašanje o lokalnem kulturnem programu, sem lahko razbrala, da nekateri respondenti niso natančno vedeli, kakšne vrste dokument je lokalni kulturni program. Bolj ali manj so občine kot edini plan za področje kulture omenjale letne izvedbene plane za kulturo, programe dela javnih kulturnih zavodov in obvezni del proračunov, načrt razvojnih programov za vsa področja, ki jih pokriva občina. Nekateri med vprašanimi so zaprosili še za dodatne obrazložitve, kaj je mišljeno kot lokalni kulturni program. Nekateri so kot lokalni kulturni program razumeli letne prireditve v

njihovem kraju, med njimi pa se je našel tudi tak, ki je pod lokalno kulturno načrtovanje razumel televizijski program.

Med 19 občinami, ki so v času mojega raziskovanja imele lokalni program za kulturo, je bilo tudi 7 slovenskih občin, ki jih po številu lahko primerjamo z Občino Ribnica. Iz tega lahko sklepamo, da velikost občine ne vpliva na prakticiranje strateškega planiranja.

Tako občina kot ostale profesionalne kulturne institucije v večini planirajo na kratek rok v obliki letnih programov. Srednjeročne cilje pa zasledimo v načrtu razvojnih programov, ki je del letnega proračuna občine.

4.2 Priprava na kulturno planiranje

Predlagatelj Lokalnega programa kulture, župan Občine Ribnica, bi za pripravo tega dokumenta imenoval posebno delovno skupino, odgovorno za načrt in pripravo, ki bi jo sestavljali vodja ali drug predstavnik oddelka za družbene dejavnosti, predstavnik oddelka za finance, predstavnik Odbora za družbene dejavnosti občinskega sveta Občine Ribnica, direktorica ali drug predstavnik Knjižnice Miklova hiša, predstavnik Muzeja Ribnica in Galerije Miklova hiša, direktor ali drug predstavnik Rokodelskega centra Ribnica, vodja območne izpostave JSKD, ravnatelj Glasbene šole Ribnica, predstavniki samostojnih kulturnih ustvarjalcev, predstavniki kulturnih društev in drugih društev, ki delujejo na področju kulture.

Pred oblikovanjem lokalnega programa občine bi bilo potrebno organizirati javno posvetovanje na temo stanja in razvoja kulture v Ribnici. Na javno posvetovanje v obliki okroglih miz bi bilo potrebno poleg delovne skupine povabiti tudi predstavnike drugih občinskih oddelkov, šole, vrtca, gimnazije in srednjih šol Kočevje, doma upokojencev, predstavnika Športnega centra Ribnica, Centra za socialno delo, posamične kulturne izvajalce Škrabčeve domačije, Ribniškega študentskega kluba in drugih mladinskih organizacij, lokalne gospodarstvenike, turistična društva in vso ostalo zainteresirano javnost.

Lokalni program za kulturo kot razvojni dokument lokalne kulturne politike bi se osredotočal na zagotavljanje javnega interesa na področju kulture na območju Občine Ribnica in bi obsegal obdobje od leta 2011 do 2015. Pri pripravi dokumenta bi morali upoštevati pravne podlage za določanje javnega interesa za kulturo:

- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK-UPB1), (Ur.l. RS, 77/2007);
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2008 - 2011 (ReNPK0811), (Ur. l. RS, 35/08);
- Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1), (Ur. l. RS, 87/01);
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD), (Ur. l. RS, 7/99);
- Uredba vlade RS o vzpostavitvi muzejske mreže za izvajanje javne službe na področju varstva premične kulturne dediščine in določitvi državnih muzejev (Ur. l. RS, 97/00, 103/00, 105/01);
- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA), (Ur. l. RS, 30/06);
- Zakon o skladu Republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti (ZJSKD), (Ur. l. RS, 29/10);
- Akt o ustanovitvi Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (Ur. l. RS, 72/10);
- Zakon o medijih (ZMed-UPB-1), (Ur. l. RS, 110/06);
- Statut občine Ribnica (Ur. l. RS, 37/00);
- Sklep o določitvi javne infrastrukture na področju kulture v občini Ribnica (Ur. l. RS, 70/97);
- Odlok o ustanovitvi Javnega zavoda Knjižnica Miklova hiša (Ur. l. RS, 76/02);
- Odlok o ustanovitvi Javnega zavoda Rokodelski center Ribnica – zavod za rokodelstvo, muzejsko in galerijsko dejavnost (Ur. l. RS, 60/10);
- ostali predpisi na področju kulture;
- ter predpisi drugih področij, ki vplivajo na izvajanje kulturnih dejavnosti.

V delovno skupino imenovani glavni predstavniki nosilcev in izvajalcev javnega interesa za področje kulture bi morali na tej stopnji pripraviti poročila o stanju njihovega dela na področju kulture. Da bi lokalna oblast lahko zadovoljila človekove potrebe na področju kulture, bi morala delovna skupina prav tako izvesti ustrezno analizo, katere rezultat bi bila splošna slika potreb občanov na področju kulture.

4.3 Značilnosti zunanjega in notranjega okolja občine Ribnica

Na podlagi Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, 72/93, 57/94, 14/95, 26/97, 70/97, 10/98 in 74/98) je Občinski svet občine Ribnica na 9. redni seji dne, 6. 4. 2000, sprejel statut Občine Ribnice, ki jo opredeljuje kot lokalno samoupravno enoto. V okviru ustave in zakona samostojno ureja in opravlja javne zadeve lokalnega pomena, ki zadevajo prebivalce občine in naloge iz državne pristojnosti, ki so nanjo prenesene z zakonom (Statut občine Ribnica 2000). Pred letom 1995 je občina Ribnica obsegala še današnji občini Loški Potok in Sodražica. Slednja se je odcepila leta 1999. Z obema, kot tudi z ostalimi bližnjimi občinami, Ribnica aktivno sodeluje.

Med zunanje dejavnike, ki definirajo delovanje občine Ribnica lahko štejemo geografsko teritorialne značilnosti. Občina Ribnica se razteza na 153,6 km². Obdajata jo Velika in Mala gora. Od Ljubljane, je oddaljena okoli 50 km, od Kočevja 18km. V vsem povojnem obdobju je bila občina uvrščena v ljubljansko oz. osrednje-slovensko statistično regijo. Z Ljubljano, kot središčem te statistične regije, jo je in jo tudi še danes povezuje močna vsakodnevna ekonomska migracija. Od leta 2000 Ribnica spada v regijo Jugovzhodna Slovenija. To je nekdanja Dolenjska regija, razširjena z občinami iz upravnih enot Kočevje in Ribnica. To je z 2.675 km² največja slovenska regija, po številu prebivalstva pa šele na petem mestu (Občina Ribnica).

Demografska slika po podatkih statističnega urada RS iz konca leta 2007 kaže, da v občini Ribnica živi 9317 ljudi, od tega je 886 šoloobveznih otrok (9,5%), 509 dijakov (5,5%), 616 študentov (6,6%) in 3187 delovno aktivnega prebivalstva (34,2%), (Slovenske občine v številkah 2009, 147). Po popisu prebivalstva leta 2002 je bilo v Ribnici 0,85% ljudi brez izobrazbe, 5% z nedokončano OŠ, 28,5% z OŠ 55,38%, s srednjo šolo 5,3%, z dodiplomskim študijem 4,53% in 0,44% s podiplomskim študijem (Popis 2002). Prav gotovo pa se je stopnja izobrazbe v sedmih letih dvignila.

Največji kulturni značilnosti Ribnice sta najverjetneje suhorobarstvo in lončarstvo, obrti z večstoletno tradicijo. Uporaba raznovrstnega lesa in gline za izdelovanje praktičnih in okrasnih predmetov ter orodja se je ohranila do danes. V novejšem času to vlogo prevzema industrijska predelava lesa, ki je še vedno glavna nosilka gospodarskega razvoja Ribniške doline.

Ribnica je eden starejših slovenskih krajev z bogato zgodovino. Del osrednje stavbe ribniške doline, cerkve sv. Štefana, sta zvonika, zgrajena po načrtih Jožeta Plečnika. Poleg slednjega so se v ribniški kulturni prostor zapisali tudi, domnevno v Ribnici rojeni, skladatelj Jakob Gallus Petelin, meceni slovenske inteligence Luka Knafelj, jezikoslovec pater Stanislav Škrabec, rojen v vasi Hrovača, pa tudi France Prešeren, ki je v Ribnici obiskoval ljudsko šolo.

Bogastvo Ribnice se, poleg bogate naravne in kulturne dediščine, kaže tudi v številnih kulturnih, etnografskih in ostalih prireditvah, kot so Ribniški sejem suhe robe in lončarstva, Rokodelski festival, Miklavževanje, Žive jaslice, Kmečke igre na Velikih Poljanah, Fižolov dan, Novoletni koncert, Grajski večeri, Urbanova noč, Alternativa in drugo.

Vsem prireditvam in dogajanjem v ribniški občini pa je skupen "Ribnčan Urban", ki s svojo pojočo govoricco in tradicionalno krošnjo na rami vedno znova ostaja njen razpoznavni znak. Skrb za kulturno pestrost so v Ribnici prevzeli tako javni zavodi kot prostovoljna društva. Osrednji prostor kulture je prav gotovo javni zavod Knjižnica Miklova hiša. Zavod je do nedavnega pokrival tudi galerijo in muzej, ki pa sta z letošnjim letom prešla na Rokodelski center Ribnica. Galerija skrbi za prisotnost sodobnega likovnega ustvarjanja, muzej pa s svojimi stalnimi in gostujočimi razstavami ohranja spomin na kulturno zgodovino te »suhorobarske« doline. Na tem mestu ne smemo pozabiti Javnega sklada za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ribnica, Glasbene šole in Škrabčeve domačije. Svojo vlogo pri razvoju kulture prispevata tudi vrtec in osnovna šola.

Gospodarski pokazatelji, kot so gospodarnost, donosnost, dohodkovnost, investiranje in financiranje, naj bi bili v regiji ugodni (Občina Ribnica). Prednost regije je velika izvozna usmerjenost, saj se na tujih trgih ustvari več kot polovica prihodkov. Dodana vrednost na zaposlenega je v gospodarskih družbah 5,5% in je nad državnim povprečjem. Območje regije je zelo raznoliko, tako po gospodarski kot tudi po splošni razvitosti, to je po poseljenosti, brezposelnosti, splošnem izobrazbenem nivoju, demografski ogroženosti, prevladujočih dejavnostih, kulturno-zgodovinskih elementih, geografskih značilnostih in drugem (Občina Ribnica). Na ribniško gospodarstvo, tako kot na ostala gospodarstva po Sloveniji, je močno vplivala nespodbudna ekonomska

situacija zadnjih let. V letu 2008 je bilo med aktivnim prebivalstvom občine (62%) v povprečju 4,8% registriranih brezposelnih oseb, to je manj od povprečja v državi (6,7 %) (Statistični urad Republike Slovenije).

Organi občine Ribnica so občinski svet, župan in nadzorni odbor. Najvišji organ odločanja med njimi je občinski svet, ki odloča o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine. Občinski svet, ki ga predstavlja, sklicuje in vodi župan Jože Levstek, trenutno šteje 19 svetnikov (Občina Ribnica). V občinskem svetu je oblikovan tudi odbor za družbene dejavnosti, ki pokriva problematiko in izvajanje kulturnih dejavnosti v občini.

Občinsko upravo vodi predstojnik, župan, neposredno pa direktor občinske uprave. Organizirana je tako, da zagotavlja:

- strokovno, učinkovito in racionalno izvrševanje nalog, za katere je občina ustanovljena;
- zakonito in pravočasno uresničevanje pravic, interesov in obveznosti strank in drugih udeležencev v postopkih;
- smotrno organizacijo dela in vodenje ter nadzorstva nad opravljanjem del in nalog;
- polno zaposlenost delavcev v občinski upravi in njihovo razporejanje glede na potrebe dela (Občina Ribnica).

Na čelu občinske uprave sta župan, ki svojo funkcijo opravlja profesionalno, in podžupan, ki svojo funkcijo opravlja neprofesionalno. Samo upravo sestavljajo urad župana z devetimi zaposlenimi, pod katerega spadajo direktor občinske uprave, tajnica, vložišče, premoženjsko pravna služba in služba za zaščito in reševanje. Del uprave sta tudi oddelek za družbene dejavnosti in oddelek za gospodarstvo in kmetijstvo, vsak s po dvema zaposlenima. Pod oddelek za družbene dejavnosti spadajo tudi upravnik in trije hišniki Športnega centra Ribnica. Oddelek za okolje in prostor ima štiri zaposlene, oddelek za finance tri in občinski inšpektorat enega.

4.3.1 SPIN analiza za potrebe oblikovanja kulturnega programa občine Ribnica

Oblikovanje pregledne in učinkovite strategije je povezano z dobrim poznavanjem lastnega zunanjega in notranjega okolje. Skupnost se lahko le tako uspešno prilagaja dejavnikom, na katere nima vpliva in uspešno izkorišča tiste, ki ji omogočajo nadaljnji razvoj. Eden od sistematičnih načinov opisovanja zunanjega in notranjega okolja skupnosti je SPIN analiza ali analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti. Prednosti in slabosti se navezujejo na notranje dejavnike, ki vplivajo na doseganje zastavljenih ciljev, priložnosti in nevarnosti pa povezujemo z zunanjimi dejavniki, na katere nimamo vpliva. Na lokalno skupnost Občine Ribnica in na razvoj njenih kulturnih aktivnosti vplivajo mnoge prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti.

Prednosti:

- dobro razvita kulturna ponudba;
- motiviranost in iniciativnost kulturnih društev;
- dobro razvita ljubiteljska kultura;
- dobro sodelovanje med izvajalci javnega interesa na področju kulture;
- izkušnje z oblikovanjem in prijavo projektov na javne razpise za evropska sredstva;
- novi prostori v Rokodelskem centru Ribnica namenjenih tudi kulturnim dejavnostim.

Slabosti:

- slaba komunikacija med izvajalci in nosilci javnega interesa na področju kulture
- pomanjkanje kulturne infrastrukture;
- pomanjkanje sodelovanja usklajevanja s sosednjimi občinami glede skupne turistične in kulturne ponudbe;
- neizkoriščenost zunanjih virov financiranja;
- premalo aktivnosti in znanja s področja pridobivanja evropskih sredstev;
- pomanjkanje strateškega načrtovanja na vseh področjih delovanja občine;
- neusklajen infrastrukturni razvoj;
- poleg vrtca, osnovne šole in glasbene šole v občini ni druge možnosti izobraževanja;
- pomanjkanje izkušenega kadra na področju strateškega planiranja;

- pomanjkanje povezovanja in sodelovanja kulturnih, športnih, izobraževalnih, turističnih, gospodarskih, krajinskih in urbanističnih aktivnosti;
- ne vključevanje in nespodbujanje mladih pri oblikovanju razvojnih politik in kulturnega programa.

Priložnosti:

- dolga in bogata kulturna tradicija;
- vzpostavitev pokrajin in nov način financiranja;
- trend bivanja v kakovostnem podeželskem okolju;
- evropski razvojni programi in sredstva;
- večanje števila novih profilov visoko izobraženega kadra;
- oblikovanje Strategije razvoja Občine Ribnica;
- oblikovanje Lokalnega kulturnega programa Občine Ribnica.

Nevarnosti:

- slab prometni položaj (železniški promet je izumrl, slaba cestna povezava);
- menjava političnih garnitur in s tem predstav o vlogi kulture v skupnosti in upočasnjeno nastajanje strategij;
- počasno napredovanje vzpostavitve 3a razvojne poti;
- pomanjkanje posluha ministrstva za kulturo pri prepoznavanju kulturnih aktivnosti, ki presegajo lokalni pomen;
- vplivi splošne gospodarske krize;
- upad finančnih sredstev namenjenih kulturnim izvajalcem javnega interesa za kulturo;
- nezainteresiranost mladih pri oblikovanju razvojnih politik.

4.4 Pregled zagotavljanja javnih dobrin in infrastrukture na področju kulture ter druge kulturne aktivnosti v občini Ribnica

4.4.1 Javne službe na področju kulture občine Ribnica

Javne službe na področju kulture v Občini Ribnica je do nedavnega skoraj v celoti izvajal javni zavod Knjižnica Miklova hiša, pod okriljem katerega so delovale organizacijske enote splošna knjižnica, Galerija Miklova hiša, muzej, Muzejska

trgovina in Turistično informacijski center. Pokrival je knjižnično-informacijsko dejavnost, dejavnost varovanja in raziskovanja kulturne dediščine, predstavljane sodobne slovenske likovne umetnosti, promocija in vzpodbujanje ribniške domače obrti, skrbel je za promocijo ribniške občine skozi turizem in osveščanje prebivalcev Ribnice na tem področju in organizirano spremljal sodobne slovenske gledališke produkcije (Miklova hiša). Galerijska in muzejska dejavnost sta bili z odlokom o ustanovitvi Javnega zavoda Rokodelski center Ribnica – zavod za rokodelstvo, muzejsko in galerijsko dejavnost z dne 23. julija 2010 formalno prestavljeni pod okrilje novega zavoda. Pod javno službo na področju kulture lahko štejemo tudi Glasbeno šolo Ribnica, ki je v osnovi vzgojno izobraževalni zavod, a hkrati s svojimi dejavnostmi prispeva k razvoju kulture v občini Ribnica. Tudi vrtec in osnovna šola dr. Franceta Prešerna Ribnica z izobraževanjem na področju glasbene in likovne umetnosti prispevata k razvoju kulturne zavesti.

Občina Ribnica je s projektom Rokodelski center kandidirala na javni razpis Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013, v okviru katerega so bila odobrena nepovratna sredstva za izgradnjo oziroma prenovo objekta. Projekt naj bi bil sprva namenjen regijskemu rokodelskemu centru, ki naj bil eden od 11-ih v Sloveniji. Novemu Rokodelskemu centru suhe robe in lončarstva je občina namenila obstoječo stavbo Marofa v starem mestnem jedru Ribnice. Z rekonstrukcijo starega objekta je nastalo okoli 1400 m² prostora v pritličju, nadstropju in mansardi, ki naj bi se sprva napolnil z vsebinami, ki se predvsem navezujejo na rokodelstvo: rokodelske, kiparske in likovne delavnice, stalna razstava tekoče produkcije suhorobarskih in lončarskih izdelkov, dokumentacijski center, v katerem bo zbrana strokovna literatura, publikacije, pridobljena geografska porekla in druga gradiva, večnamenska dvorana, študijski prostori za študente, mentorje in raziskovalce, pisarne za zaposlene ter svetovalno in informacijsko središče. Poslanstvo novega zavoda naj bi bila trajna skrb za celostno ohranjanje in razvoj kulturne dediščine ter njeno povezovanje s sodobnim ustvarjanjem, zbiranje, varovanje, dokumentiranje in preučevanje kulturne dediščine za prenos informacij javnosti o njenem pomenu nekdaj, danes in v prihodnosti, povezovanje kulturnih dejavnosti s turizmom in ostalimi panogami gospodarstva, izobraževanje in populariziranje domače in umetnostne obrti in sodobne likovne ustvarjalnosti (Tanko 2010, 9). Ustanovitev novega zavoda so spremljale vroče polemike glede programa, ki naj bi ga pokrival, saj je v času izvajanja

projekta prišlo do sprememb, ki so močno vplivale na celostno izvedbo projekta Rokodelskega centra Slovenije. Obrtna zbornica Slovenije je kot nosilec projekta predlagala spremembo termina v regionalni rokodelski center. Na državnem nivoju izvedba projekta še ni natančno dorečena, zato projekt ne sledi zastavljenemu programu. Projekt je bil namenjen razvoju obrti, zdaj pa so vsebinam zaradi splošne vsebinske stiske priključili še muzejsko in galerijsko dejavnost, ki pokrivata tudi druge značilnosti lokalnega in širšega okolja. Kljub temu, da bosta ti dve enoti samostojni enoti zavoda, bosta hote ali nehotе verjetno morala slediti splošnemu cilju ustanovitve novega rokodelskega zavoda.

4.4.1.1 Javna služba knjižničarstvo

Knjižničarska dejavnost je v Ribnici prisotna že 140 let. Sprva v čitalniški, takoj po drugi svetovni vojni pa tudi v knjižnični obliki. Leta 1946 so začeli v evidenco vpisovati knjige, naslednje leto, 9. februarja, ko je imela knjižnica vpisanih 977 knjig, so začeli vpisovati prve bralce. Knjižnica je v tem času menjavala svoje prostore po trških hišah. Leta 1976 so se takratne knjižničarke preselile v dom JLA. Obisk je v enem letu narasel za 100%, a je kmalu zaradi same lokacije in ostalih vsebin tega prostora ponovno padel. Stanje Ljudske knjižnice Ribnica je bilo v tem času slabo. Takratni direktor NUK-a Tomo Martelanc je ocenil, da je ribniška knjižnica med najmanj razvitimi v Sloveniji. Po kriterijih prostora, obiska, izposoje, zaloge knjig, prirasta knjig in sredstev namenjeni nabavi knjig je zasedala 58. mesto od 60-ih (Miklova hiša). Prelomno leto 1991 je imelo velik vpliv tudi na ribniško knjižnico. Skupina slovenskih strokovnjakov s področja urbanizma, arhitekture, zgodovine, etnologije in umetnostne zgodovine je še pred tem letom na pobudo skupine Ribničanov oblikovala vizijo razvoja kulture v Ribnici. V tej je bil tudi kulturni center Miklova hiša, s katerim je ribniška knjižnica začela pisati novo poglavje v svoji zgodovini.

Redno javno službo knjižničarstva na območju Občine Ribnica za 13500 ljudi izvaja Knjižnica Miklova hiša s svojimi izpostavami v Sodražici in Loškemu Potoku. Njeni ustanoviteljici sta Občina Ribnica in Občina Sodražica, ki knjižnico tudi financirata. Določen del sredstev za nakup knjižničnega gradiva in računalniške opreme vsako leto prispeva Ministrstvo za kulturo.

Knjižnica ima danes skupaj z izpostavama okoli 66000 enot knjižničnega gradiva. V Knjižnici Miklova hiša je bilo v letu 2009 55.000 obiskov, kar je 3,6% več kot v letu 2008. Prav tako je bilo več izposojenega gradiva, 152.000 enot oziroma za 11,2 % več kot v predhodnjem letu. Letno knjižnica kupi okrog 3000 enot novega gradiva, v letu 2009 pa le 2535 enot oziroma 700 enot manj kot v letu 2008. Plan je bil tako izpolnjen le v 79 odstotkih (Poročilo o delu Miklove hiše za leto 2009).

Knjižnica Miklova hiša je splošna knjižnica, ki izvaja naslednje dejavnosti javne službe:

- zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva;
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij;
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov;
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev;
- sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij;
- pridobivanje in izobraževanje uporabnikov;
- informacijsko opismenjevanje;
- varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik;
- drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo (ZKnj-1, 2. čl.).

Poleg zgornjih dejavnosti Knjižnica Miklova hiša v okviru javne službe sodeluje tudi v vseživljenjskem izobraževanju, zbira, obdeluje, varuje in posreduje domoznansko gradivo, zagotavlja dostopnost in uporabo gradiv javnih oblasti, ki so splošno dostopna na elektronskih medijih, organizira posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture, organizira posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle s posebnimi potrebami, organizira kulturne prireditve, ki so povezane z njihovo dejavnostjo (ZKnj-1, 16. čl.).

V lanskem letu so knjižničarke v zgornjem okviru izvedle enakovreden program na področju računalniškega opismenjevanja za sistem COBISS, tako za Ribnico, kot za Sodražico in Loški Potok. Za najmlajše so izvajale razne pravljичne urice. Knjižnica sodeluje tudi z VDC Ribnica, kjer za uporabnike mesečno izvajajo prireditve. Z odprtjem Doma starejših občanov Ribnica je začela knjižnica svojo dejavnost širiti tudi med te ljudi s posebnimi potrebami (Poročilo o delu Miklove hiše za leto 2009).

Knjižnica organizira različne prireditve za otroke in odrasle, ki imajo izobraževalni značaj ali pa so namenjene kvalitetnemu preživljanju prostega časa. V letu 2009 se je takšnih prireditev udeležilo 4.500 ljudi, od tega je bilo 2700 otrok (Poročilo o delu Miklove hiše za leto 2009). Ena od posebnosti in zelo uspešnih dejavnosti knjižnice je tudi večletna organizacija abonmaja, ki se ga udeležujejo ljudje iz vse Slovenije. Gre za abonma, sestavljen iz predstav vseh ljubljanskih gledališč.

Direktorica zavoda Knjižnica Miklova hiša gospa Vesna Horžen kot največjo oviro pri izpolnjevanju zadanega poslanstva in vizije njihove institucije vidi v prostorski omejenosti, financah, menjavanju političnih garnitur in Ministrstvu za kulturo (Horžen 2010). Kulturni center Miklova hiša se je skozi leta razvil v močno kulturno tvorbo, ki je za majhno občino postal velik finančni zalogaj. Že od leta 2003 se razmišlja o delitvi zavoda na dva dela, na knjižnico in muzej, kamor bi padle tudi ostale enote Miklove hiše. Za slednjega so si zaposleni v Miklovi hiši prizadevali pridobiti državna sredstva, saj bi tako močno razbremenili občinski proračun. Ministrstvo za kulturo vloži ni ugodilo.

Za knjižničarstvo in založništvo je bilo v letu 2008 namenjenih 163.117 €. Od tega 18.000 za dejavnost knjižnice, 21.451€ za nakup knjig in 123.666€ za plače (Odlok o zaključnem računu proračuna občine Ribnica za leto 2008). V letu 2009 se je iz občinskega proračuna v to dejavnost steklo 177.742€. Od tega 18.702€ za dejavnost knjižnice, 21.500€ za nakup knjig in 137.540 za plače (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009).

4.4.1.2 Javna služba varstvo kulturne dediščine

Do nedavnega je bila del zavoda Knjižnica Miklova hiša tudi muzejska dejavnost. Muzej skrbi za ohranjanje lokalne kulturne dediščine in predstavitev Ribniške doline z različnimi stalnimi in drugimi razstavami, ki zadevajo zgodovino Ribnice in njene okolice. Muzeju, ki ima svoje prostore v gradu Ribnica, se je kot podaljšek dejavnosti kasneje pridružila tudi Muzejska trgovina. Gre za konkreten stik kulture s turizmom.

Muzej, ki je dobil svoje prostore v delno obnovljenem ribniškem gradu, je bil ustanovljen leta 1958. Njegov ustanovitelj Janko Trošt je predvidel ribniški muzej kot

muzej narodopisnega oziroma etnografskega značaja. Po projektu iz leta 1986, ki je predvidel ponovno oživitev muzeja, in še po dveh projektih v 90ih letih se je njegova dejavnost močno razmahnila. V zadnjem desetletju raziskuje in predstavlja celotno zgodovino Ribniške doline in njenega zaledja, kar udejanja z zanimivimi razstavami in drugimi dogodki. Po letu 1997 so bile organizirane naslednje razstave: Po arheoloških sledih, Nova Štifta – romarska pot, Suha roba pod ribniškimi krovi, Ribnica v prvi polovici 20. stoletja (izložbena razstava), V Ameriko!, Ribnica in njeno šolstvo v času Prešerna, Suha roba in lončarstvo/obnovljena, Boj krvavi zoper čarovniško zalego, Vojko Arko, V fotografski objektiv ujeta Ribnica, Med kladivom in nakovalom, Ribnica, veličina majhnosti in razstava Iz hiše v svet (Miklova hiša). V razstave vključujejo atraktivne muzejske smernice in pedagoške programe. Pedagoške delavnice in učne ure v muzeju so lahko povezane konkretno z muzejskim delom, deloma pa lahko sovpadajo z etnološkimi prazniki in njihovimi lokalnimi posebnostmi.

Muzej je v letu 2009 delal na večletnem projektu Digitalizacija suhorobarske dediščine. Gre za projekt, s katerim želijo dokumentirati vseh deset panog suhe robe. Poleg že dokumentiranih orodjarstva, žličarstva, zobotrebčarstva, obodarstva in rešetarstva so dokumentirali še pletarstvo in podnarstvo. Projekt je bil finančno podprt s strani Ministrstva za kulturo, Leader sredstev Ministrstva za kmetijstvo in Evropskega kmetijskega sklada (Poročilo o delu Miklove hiše za leto 2009).

Drugi večji projekt, ki traja že dve leti, je popis zasebnih zbirk in digitalizacija suhorobarske dediščine v občinah Ribnica, Sodražica in Loški Potok. Veliko predmetov kulturne dediščine, lokalnega in nacionalnega pomena, se nahaja med zasebnimi zbiralci in drugimi zasebniki. Poleg popisa, ki omogoča vpogled v ta del kulturne dediščine, muzej skrbi za izobraževanje zasebnikov, kako naj s temi predmeti upravljajo. Lansko leto so tako popisali 1140 predmetov kulturne dediščine v zasebni lasti. Za projekt je muzej pridobil sredstva iz projekta Leader, določen del sta prispevali tudi občina Sodražica in Loški Potok (Poročilo o delu Miklove hiše za leto 2009).

Muzej izvaja tudi pedagoško delo za potrebe šol in vrtcev iz domačega okolja, pa tudi za šole iz drugih okolij. V pedagoški del se po novem vključuje tudi vodenje po ribniškem trgu. Zaposleni v muzeju letno prirejata tudi številne dogodke. V preteklem letu: 18. maj, dan muzejev, S pesmijo in pravljico po muzejskih razstavah – prireditve

za otroke, Ribniška ljudska pesem – prireditev za odrasle, 27. oktober ob občinskem prazniku, in predstavitev projektov Muzeja Miklova hiša (Ribniški trg in digitalizirana razstava Iz hiše v svet). Zaposleni s strokovnim znanjem pomagata tudi pri izdelavi raziskovalnih nalogah, v letu 2009 pri nalogah z naslovoma Vpliv RIKA na razvoj Ribniške doline in Likovno dogajanje v Ribnici v 20. stoletju (Poročilo o delu Miklove hiše za leto 2009).

Kot podaljšek muzejske dejavnosti in stičišče s turizmom je nastala Muzejska trgovina Ribnica, ki skrbi za ohranjanje ribniške in širše nacionalne dediščine. Muzejska trgovina ponuja izdelke, ki predstavljajo ribniško suhorobarsko-lončarsko zgodbo. Poleg klasičnih gospodinjskih pripomočkov, kot so kuhinjski pribor, sklede, krožniki, kozarci in predpasniki, muzejska trgovina ponuja starinske igrače, kot so marjanca, volk in lončene piščali. Trgovina igra pomembno vlogo tudi na področju turizma. Nahaja se v središču Ribnice v istem prostoru kot Turistično informacijski center, s katerim intenzivno sodelujejo pri turističnih vodenjih in ostalih dejavnostih (Miklova hiša).

Ribniški muzej je od ustanovitve močno razširil svoje okvire delovanja in poslanstva. Z ustanovitvijo novega zavoda Rokodelski center Ribnica, je ta dejavnost dobila novo formalno okrilje. Sprva je bilo mišljeno, da bi za nadaljevanje muzejske dejavnosti v smeri razvoja, formalni status poizkušali spremeniti v smeri samostojnega zavoda, saj kot del Zavoda Knjižnica Miklova hiša ali kot del novega zavoda muzej ne bo mogel pridobiti pooblastila za opravljanje javne službe na področju kulturne dediščine. To je bil namreč glavni razlog, zaradi katerega je bila njihova vloga za pridobitev tega statusa, in s tem 80% državnega financiranja njihove dejavnosti, v letu 2009 zavrnjena (Poročilo o delu Miklove hiše za leto 2009). Muzej in galerija sta dosegli stopnjo razvoja, ki presega lokalni okvir in s tem zmožnosti občinskega proračuna.

Na območju občine Ribnica register nepremične kulturne dediščine Ministrstva za kulturo beleži 167 enot dediščine. Od tega je 10 enot arheološke dediščine, 59 enot profane stavbne dediščine, 52 enot sakralne kulturne dediščine, 38 memorialne, 1 enota vrtno arhitekturne in 7 enot naselbinske kulturne dediščine (Register nepremične kulturne dediščine). Občina skrbi za nepremično kulturno dediščino v svoji lasti in v okviru proračunskih sredstev za kulturo načrtuje sredstva za vzdrževanje javnih spomenikov. Skrb za določene objekte je prenesena na upravitelje nepremičnin. V letu

2009 so v sklopu ohranjanja kulturne dediščine za obnovo kulturnih spomenikov sakralnega objekta, namenili 5.600€ (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009).

Iz občinskega proračuna je bilo leta 2008 za blago in storitve muzeja namenjenih 18.380€, za plače zaposlenih v muzeju 70.752€, za plače v muzejski trgovini 23.41€. Za upravljanje premične kulturne dediščine so v letu 2008 namenili 6.259€ (Odlok o zaključnem računu proračuna občine Ribnica za leto 2008). Za blago in storitve muzeja je bilo iz občinskega proračuna v letu 2009 namenjenih 16.100€, za plače zaposlenih v muzeju 77.287€, za dejavnost Muzejske trgovine blago in storitve 8.000€ in 14.670€ za plače v muzejski trgovini. Za upravljanje premične kulturne dediščine so v letu 2009 namenili 6.492€ (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009).

4.4.1.3 Javna služba na področju likovne umetnosti

Galerija Miklova hiša izvaja javni interes na področju umetnosti. Prvi namenski prostor za likovne razstave je galerija dobila leta 1972 v gradu. Galerijo, ki je bila vključena v okvir Ribniškega muzeja, so poimenovali po fotografu ribniškega rodu Jožetu Petku. Leta 1988 se je galerija preselila v še neurejene prostore Miklove hiše in začela delovati pod novim imenom. Galerija Miklova hiša razstavlja predvsem sodobno slovensko likovno umetniško produkcijo.

Na pobudo akademskega slikarja Jožeta Cente so leta 1972 v okviru ribniškega festivala, začeli prirejati likovna srečanja, na katerih so se vse do leta 1991 srečevali povabljeni likovni umetniki, likovni strokovnjaki in ribniški veljaki. Produkt teh srečanj so bile vsakoletne razstave nastalih likovnih del, ki so postala del Ribniške likovne zbirke. V zbirki so zastopana dela vseh najpomembnejših ustvarjalcev sodobne slovenske umetnosti, to so: Mirsada Begiča, Gustava Gnamuše, Emerika Bernarda, Luja Vodopivca, Matjaža Počivavška, Janeza Bernika, Dragice Čadež, Zdenka Huzjana, Dušana Tršarja, Zdenke Žido, Marjetice Potrč, Marjana Gumilarja, Sandija Črveka, Bojana Gorenca, Marije Rus, Lojzeta Logaja, Andraža Šalamuna, Tuga Šušnika, Jožeta Baršija, Mirka Bratuše, Sergeja Kapusa, Hermana Gvardjančiča in ostalih. Zbirka je bila širši javnosti predstavljena leta 1992 na veliki razstavi v zgornjih prostorih Moderne galerije (Miklova hiša).

Poleg zgornje zbirke, galerija Miklova hiša poseduje tudi Didaktično likovno zbirko, ki je nastala v sodelovanju z Zvezo društev slovenskih likovnih umetnikov. V zbirki so prikazane vse tehnike, slogi in ključni avtorji slovenske likovne ustvarjalnosti.

Program galerije oblikuje in usmerja galerijski svet. V letu 2009 je galerija priredila sedem razstav, med katerimi je bila najbolj obiskana razstava izdelkov udeležencev likovnega tečaja. Ogledalo si jo je 558 obiskovalcev. Med bolj obiskanimi sta bili tudi razstavi *Prophetae domesticci*, na kateri so bili predstavljeni likovni ustvarjalci širšega ribniškega območja in razstava *Iz Likovne zbirke Riko*. Razstave je v večini sponzoriralo Ministrstvo za kulturo (Poročilo o delu Miklove hiše za leto 2009).

Galerija Miklova hiša je v preteklem letu izvajala zelo dobro obiskano likovno šolo, katera poteka v dveh stopnjah, saj so nekateri prvo opravili že v letu 2008. Šolo danes redno obiskuje 50 ljudi.

Iz občinskega proračuna je bilo leta 2008 za blago in storitve galerije namenjenih 33.360€, za plače zaposlenih pa 36.514€ (Odlok o zaključnem računu proračuna občine Ribnica za leto 2008). Leta 2009 je bilo za blago in storitve galerije namenjenih 28.660€, za plače zaposlenih 37.785€ in za likovno šolo 10.000€ (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009).

4.4.1.4 Javna služba na področju opravljanja osnovnega, individualnega in skupinskega glasbenega izobraževanja

Začetki ustanovitve Glasbene šole Ribnica segajo v leto 1962, ko je občinski iniciativni odbor izdal anketni list za vpis učencev v novo glasbeno šolo. Odziv je bil izjemno velik in septembra 1963 se je pouk na ribniški glasbeni šoli začel. 84 učencev so razporedili na pet oddelkov: klavir, harmonika, godala (violina), pihala (blok flavta, klarinet) in trobila (trobenta, pozavna). Pedagoško delo je prevzelo 5 učiteljev. Leta 1968 se je odprl dislociran oddelk v Sodražici, kamor se je vpisalo 19 učencev, pretežno harmonikarjev. Leta 1979 je šola svoje delovanje razširila še z dislociranim oddelkom v Loškem Potoku. Izobraževalo se je 14 učencev, prav tako harmonikarjev. Leta 1994 je glasbeno šolo obiskovalo 184, leta 2007 304, leta 2008 pa že 358 učencev. Zelo velik korak v razvoju glasbene šole Ribnica se je zgodil leta 1999, ko je šola dobila

nove obnovljene prostore v bivši ribniški lekarni. Leta 2004 je začel tudi v Velikih Laščah delovati dislociran oddelek, kjer poteka pouk klavirja, harmonike, violine, flavte, saksofona, klarineta, kljunaste flavte in nauka o glasbi (Glasbena šola Ribnica).

Šola ponuja učenje orkestrskih (violina, viola, violončelo, flavta, klarinet, saksofon, rog, trobenta, bariton, konična trobila, tolkala) in drugih instrumentov (klavir, harmonika, kitara, kljunasta flavta, citre) ter učenje petja (Glasbena šola Ribnica). V šolskem letu 2010/2011 bo na glasbeni šoli zaživel tudi prvi pevski zbor.

V Glasbeni šoli Ribnica, katere ustanovitelja sta Občina Ribnica in Občina Sodražica, že vrsto let delujejo skupinski sestavi. Sprva se je oblikoval godalni, potem pihalni, od leta 2006 pa tudi simfonični orkester (Glasbena šola Ribnica). V šolskem letu 2008/2009 so skupinski sestavi sodelovali na številnih javnih prireditvah:

- nastop ob praznovanju 100 letnice Deške šole v Ribnici - športni center;
- koncert orkestrrov v okviru Grajskih večerov v ribniškem gradu;
- nastop ob kulturnem dnevu OŠ dr. Franceta Prešerna Ribnica - Športni center Ribnica;
- koncert zabavne glasbe - Levstikov dom v Velikih Laščah;
- nastop ob Prazniku občine Ribnica v Športnem centru Ribnica;
- koncert pihalnega in godalnega orkestra v Domu starejših občanov Ribnica;
- osrednji koncert ob praznovanju 45 obletnice - Športni center Ribnica;
- revija simfoničnih orkestrrov glasbenih šol Slovenije - Krško;
- nastop o slavnostni akademiji ob podelitvi občinski priznanj in nagrad občine Velike Lašče;
- koncert orkestrrov v okviru Grajskih večerov v ribniškem gradu;
- nastop simfoničnega orkestra - Tradicionalni koncert ob Dnevu samostojnosti, Športni;
- center Ribnica (Glasbena šola Ribnica 2009, 1-2).

Tudi letošnji koncert simfoničnega orkestra, ki združuje zdajšnje in bivše učence ter učitelje glasbene šole, je 12. marca zapolnil dvorano Športnega centra Ribnica. Poleg skupinskih nastopov, so tudi samostojni nastopi učencev na kulturnih prireditvah deležni veliko pohval. Učenci glasbene šole velikokrat svojo glasbeno pot nadaljujejo v Ribniškem pihalnem orkestru, nekateri nadaljuje na srednji glasbeni šoli. Veliko

učencev se v času obiskovanja glasbene šole uspešno udeležuje državnih glasbenih tekmovanj.

Šola pridobiva prihodke za opravljanje javne službe (sredstva iz javnih financ: državnega proračuna, proračuna občin Ribnica, Sodražica in Velike Lašče), prihodke od prodaje blaga in storitev (prispevki staršev) in druge prihodke. Iz državnega proračuna pridobiva šola sredstva za plače in druge stroške dela ter za knjigovodske storitve ter podjemno delo in delo preko študentskega servisa, ki je vezano na pouk (Glasbena šola Ribnica 2009, 7). V letu 2008 je bilo za glasbeno šolstvo iz proračuna občine Ribnica namenjenih 40.207€, od tega 26.098€ za materialne stroške glasbene šole in 14.109€ za investicijsko vzdrževanje (Odlok o zaključnem računu proračuna občine Ribnica za leto 2008). V letu 2009 je bilo glasbeni šoli izplačanih 46.596€, od tega 37.000€ za materialne stroške, 5.347€ za novo ozvočenje in 4.249€ za nakup glasbenih instrumentov (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009).

4.4.2 Javni programi na področju kulture občine Ribnica

4.4.2.1 Ljubiteljska kultura

V javni interes na področju ljubiteljske kulture spadajo vse dejavnosti kulturnih društev, skupin in drugih organizacij, ki delujejo na področjih kulture, zagotavljanje infrastrukturnih pogojev za kulturne dejavnosti, mednarodna dejavnost, izobraževanje, informatizacija, raziskovanje in podporni projekti (Resolucij o Nacionalnem programu za kulturo 2008–2011). Sredstva, ki jih občina Ribnica namenja programu ljubiteljske kulture, so namenjena pokrivanju stroškov Javnega zavoda RS za kulturne dejavnosti območne izpostave Ribnica in programom kulturnih društev odobrenih na javnem razpisu za kulturo.

Ljubiteljska kulturna dejavnost je v širšem ribniškem območju dobro razvita. V register kulturnih in umetniških društev so vpisana naslednja društva:

- Društvo oktet Gallus Ribnica;
- Kulturno umetniško društvo Gallus Ribnica;
- Kulturno umetniško društvo Ribniški pihalni orkester;
- Kulturno umetniško društvo a d'b'?' teatr Ribnica;

- Društvo likovnega ustvarjanja Ribnica;
- Umetniško društvo ŽPZ Ribnica;
- Klub prijateljev Miklove hiše Ribnica;
- Kulturno društvo Komorni zbor p Stanislav Škrabec Ribnica;
- Društvo Romov Pomlad Ribnica;
- Kulturno društvo Golliwog;
- Društvo mažoret in plesalcev Ribnica;
- Kulturno umetniško društvo France Zbašnik Dolenja vas;
- Kulturno umetniško društvo Sv. Gregor;
- Društvo ljubiteljev glasbe Zdomarji;
- Kulturno društvo GILŠ KODUM (Ministrstvo za notranje zadeve 2010).

Med društvi prevladuje glasbena dejavnost, tako inštrumentalna, kot vokalna. Inštrumentalno pokriva Ribniški pihalni orkester, ki na letni ravni organizira veliki koncert za širšo občinsko publiko. Vokalni del pa pokrivajo različne pevske zasedbe, tako po številu, kot po sestavu (moški, mešani, komorni). Pevske skupine ne delujejo zgolj pod okriljem društev, ampak tudi v osnovni šoli in župniščih. Kulturna društva so se včasih formalno združevala v zvezo, a ta že dolga leta ne deluje več.

Strokovno in organizacijsko pomoč kulturnim društvom nudi Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ribnica. Na podlagi Zakon o javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (ZJSKD) samoupravne lokalne skupnosti, za katere sklad izvaja naloge skladno s tem zakonom in ki so dogovorjene s pogodbami med samoupravno lokalno skupnostjo in skladom, skladu na podlagi pogodb zagotavljajo:

- sredstva za sofinanciranje programov in projektov, ki jih izvajajo njegove območne izpostave;
- sredstva za izplačilo plač dodatno zaposlenih na njegovih območnih izpostavah ter za druge materialne stroške, povezane z delom dodatno zaposlenih;
- brezplačne prostore za delo njegovih območnih izpostav in njihovo vzdrževanje;
- sredstva za kritje materialnih stroškov, povezanih s prostori območnih izpostav;
- dodatno opremo za delovanje njegovih območnih izpostav in vzdrževanje te opreme (ZJSKD, 15. čl.).

Vodja območne izpostave JSKD Ribnica, Alenka Pahulje, na vprašanje o najmanj razviti kulturni dejavnosti v občini izpostavlja ples, ljudsko pesem in godčevstvo. »Plesna, gotovo. Tudi ljudska pesem in godčevstvo, čeprav je pokojna Zmaga Kumrova temeljito obdelala Ribniško dolino in je Miklova hiša izdala tudi zgoščenko z naslovom 'Od Rib'nce do Rakit'nce, Ljudska pesem in glasba v Ribniški dolini. Zdaj je to zamrlo in po svoje goji to ljudsko petje le še Društvo podeželskih žena (Pahulje 2010)«.

V letu 2008 je bilo za delovanje JSKD, Območne izpostave Ribnica, namenjenih 8.048€ (Odlok o zaključnem računu proračuna občine Ribnica za leto 2008), v letu 2009 pa 10.138€ (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009). Iz programa Ljubiteljska kultura se prav tako zagotavljajo sredstva na podlagi javnega razpisa za sofinanciranje kulturnih društev. V letu 2008 so za redno dejavnost društev namenili 19.997€ (Odlok o zaključnem računu proračuna občine Ribnica za leto 2008), v letu 2009 20.255€ (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009). Za kulturne projekte društev pa je bilo v letu 2008 namenjenih 5.000€ (Odlok o zaključnem računu proračuna občine Ribnica za leto 2008), v letu 2009 5.000€ (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009).

4.4.2.2 Mediji in avdiovizualna kultura

V proračunu občine so na postavki kulturnih programov tudi mediji in avdiovizualna kultura, iz katere se financirajo programi elektronskih medijev, programi lokalne televizije in izdajanje občinskega časopisa. Ti mediji niso namenjeni ustvarjanju in posredovanju zgolj kulturnih vsebin, zato je uvrstitev v kategorijo malo nerodna. Gre za splošne medije, ki med drugim posredujejo tudi informacije o kulturnem dogajanju, delu nosilcev in izvajalcev. Najpomembnejši med njimi je javno mesečno glasilo Rešeto, za katero je občina v letu 2009 odštela 65.598€ (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009).

V sklop avdiovizualne kulture uvrščamo tudi kinematografijo. Ta panoga je v Ribnici pred leti propadla zaradi infrastrukturnega pomanjkanja. Z rešitvijo tega problema bi morda panogo ponovno oživili.

4.4.3 Zagotavljanje javne infrastrukture za kulturo v občini Ribnica

Za javno infrastrukturo za področje kulture so bile leta 1996 po sklepu občinskega sveta št. 01-611-2-96 razglašene nepremičnine Miklova hiša Ribnica, parcela številka 1973, Grad Ribnica, parcela številka 918/1-7 in dvorana v Ideal centru, parcela številka 12. S sklepom o spremembi prejšnjega sklepa se za javno infrastrukturo na področju kulture razglasi še parcele številka 962/1, 962/2 in 962/3, pod enim imenom Marof. Javno infrastrukturo pri tem predstavlja tudi vsa oprema, ki jo v teh prostorih uporabljajo kulturni izvajalci.

Miklova hiša je bila leta 1995 po denacionalizacijskem postopku vrnjena v last družini Arko. Lastnika dr. Irena Arko in dr. Vojko Arko sta se lastništvu odrekla in hišo podarila Občini Ribnica. V skladu z darilno pogodbo z družino Arko je hiša v celoti namenjena kulturi (Miklova hiša). Danes v hiši deluje javni Zavod Knjižnica Miklova hiša. Hišna klet se v večini uporablja za pogostitve ob otvoritvi galerijskih razstav. Prostor v polnosti ni izkoriščen. Zavod bi ga lahko oddajal v najem zunanjim partnerjem in tako našel dodatni vir zaslužka. Glede na to, da je gre za staro gostilniško obokano klet, bi bila zelo primerna tudi za delavnice o kulturi pitja, pokušine vin in ostala kulinarična izobraževanja. Pritličje je namenjeno galerijski dejavnosti. Galerija se bo v enem delu selila v novo stavbo, zato bi lahko del prostora, ki se odpira na zunanji del pod kostanjem, preuredili v »literarno čajnico« in tako delno obudili gostinsko dejavnost, s tem pa prispevali k dodani vrednosti knjižnične dejavnosti in ponudbe. Prvo nadstropje je skoraj v celoti namenjeno knjižnici. Ostali del so pisarne, direktorice zavoda, računovodstva, zaposlenih na muzejski dejavnosti. V mansardnem delu stavbe se nahajajo galerijski administrativni prostori in manjša dvorana, ki sprejme okoli 50 ljudi. Slednjo zavod uporablja za različna izobraževanja in predavanja. Po vnaprejšnjem dogovoru z upravnikom je dvorana na voljo tudi vsem drugim društvom in skupinam, ki delujejo na kulturnem področju.

Nepremičnina Grad Ribnica se uporablja predvsem za muzejsko dejavnost. V notranjosti stavbe imajo stalno mesto razstave Suha roba in lončarstvo/obnovljena, Veličina majhnosti in Boj krvavi zoper čarovniško zalego (Miklova hiša). V grajskem posloplju se nahaja tudi Park kulturnikov in forma viva, plod preteklih vsakoletnih likovnih srečanj v Ribnici. Občina ima pripravljen projekt obnove in nadgradnje te javne kulturne infrastrukture, ki za enkrat na razpisih za javna sredstva ni bil uspešen.

Prenova predvideva predvsem ureditev celotnega kompleksa s poudarkom na letnem prireditvenemu prostoru. Objekt bi se poleg javne uporabe lahko tudi tržil. Eden od novih virov prihodkov bi lahko bila tudi predvidena kavarna.

Na področju kulture je opaziti velik primanjkljaj infrastrukture namenjene kulturnim vsebinam, zlasti v smislu primernih prireditvenih in društvenih prostorov. Dvorana v bivši stavbi Ideal centra oziroma Doma JNA, ki je bila razglašena za infrastrukturo na področju kulture, se je znašla v precej zoprnem položaju. Celotna stavba je v lastništvu Ministrstva za obrambo. Slednje se je odločilo, da stavbo proda. Licitacija je bila izvedena že dvakrat, a do prodaje ni prišlo. Občina se trenutno trudi, da bi prišlo do brezplačnega prenosa na občino. Prav tako potekajo pogajanja za pridobitev objekta TVD Partizan, ki je trenutno v lastništvu Športne unije Slovenije.

Z ustanovitvijo novega javnega zavoda Rokodelski center Ribnica prihaja do velikih sprememb. S formalno premestitvijo muzeja in galerije pod okrilje novega zavoda, slednji pridobivata tudi nekaj novega prostora. Gre za začasno rešitev, ki pa v celoti ne rešuje prostorske stiske, s katero se soočata.

4.4.4 Ostale aktivnosti na področju kulture v občini Ribnica

4.4.4.1 Škrabčeva domačija

Škrabčeva domačija v Hrovači je pomembni prostor kulturnega dogajanja v Ribnici. Rojstno hišo patra Stanislava Škrabca, jezikoslovca-slovenista 19. stoletja, je dal obnoviti Janez Škrabec. Prenovo sta vodila konzervator, etnolog dr. Vito Hazler, in arhitekt Božidar Rot. Na obnovljenem poslopju se odvijajo poslovna in kulturna srečanja. Domačijo sestavljajo obnovljena kašča in kozolec, hlev (notranjost je oblikovana v stanovanje), svinjak (notranjost je namenjena savni), obnovljeni stanovanjski del hiše in skedenj (notranjost je urejena kot prireditveni in razstavni prostor), ki je osrednji prostor programov in dogajanj. Prenovljeni skedenj je tudi svojevrstna simbioza ribniške dediščine in sodobne slovenske likovne ustvarjalnosti. Razstavljene so skulpture slovenskih kiparjev, in sicer Jakova Brdarja, Staneta Jarma, Matjaža Počivavška, Mirsada Begića in Janeza Boljke. Škrabčeva domačija je primer bivalne kulture poznega 19. in začetka 20. stoletja in nekakšno sklapljanja starega z

novim. Leta 2004 je bila predlagana za kandidata za naziv Evropski muzej leta (Škrabčeva domačija). V letu 2010 je Škrabčeva domačija na pogovorih in predstavitev knjig med drugimi gostila Milana Matosa in Sonjo Šmuc, katera sta se pogovarjala o ljubezni do knjig, Igor Omerza in dr. Spomenka Hribar sta predstavila knjigo Edvard Kocbek – osebni dosje št. 584, dr. Milan Jazbec in Mitja Meršol sta se pogovarjala o knjigi Martin Krpan – diplomat in vojščak, Peter Frankl in dr. Dimitrij Rupel sta razvila pogovor o njegovi knjigi Predsednik ali Tako, kot je bilo.

Na domačiji se odvijajo tudi otroške ustvarjalne delavnice in turistični ogledi z vodenjem. V letu 2008 je dal Janez Škrabec obnoviti »Kersničevo kovačnico« na drugi strani ceste, ki se uporablja za galerijski prostor.

4.4.4.2 Prireditvena dejavnost

V Ribnici se letno odvije veliko število prireditev, ki program dopolnjujejo s kulturno vsebino. Občina v sodelovanju s svojimi službami in izvajalci kulturnega programa vsakoletno skrbi za izvedbo protokolarnih dogodkov. Za prireditve ob občinskem prazniku je v letu 2008 občina namenila 7.059€, za prireditve ob državnih praznikih 5.053€ (Odlok o zaključnem računu proračuna občine Ribnica za leto 2008), v letu 2009 za prireditve ob občinskem prazniku 7.831€, za prireditve ob državnih praznikih 6.323€ (Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009). Med najpomembnejše organizatorje kulturnih prireditev, ki so širšega pomena za občino, lahko uvrstimo kulturna društva, območno izpostavo JSKD, Glasbeno šolo Ribnica, osnovno šolo in vrtec, galerijo Miklova hiša, muzej Ribnica in knjižnico Miklova hiša. Med pomembne organizatorje pa uvrščamo tudi društva Ribniški študentski klub, Mladinsko društvo Okameneli svatje Dolenja vas, Društvo katoliške mladine, Vaško turistično etnološko društvo Hrovača, Vaško etnološko turistično ekološko rekreacijsko društvo Breg, Turistično društvo Grmada, Turistično društvo Ribnica, Turistično društvo Velike Poljane, Društvo za razvoj podeželja Ribnica, Društvo podeželskih žena Ribnica, Turistično športno društvo Grič, Pustno društvo Goriča vas in druge.

4.4.4.3 Mladinska kultura

Občina Ribnica nima mladinskega kulturnega centra in s tem primernih prostorskih kapacitet (prireditveni prostor, multimedijski center, društveni prostori, sejne sobe...), izobraževanj in drugih podpornih programov. Mladinska kultura se sooča s prostorsko stisko. V Ribnici primanjkuje tudi prostora v obliki kluba, ki bi bil primeren za manjše koncerte. Koncerti in druge mladinske kulturne prireditve so zaradi tega največkrat omejene na pomladno poletne mesece.

V Ribnici na področju mladinske kulture zunaj javnih institucionalnih okvirjev delujejo predvsem Ribniški študentski klub, Društvo katoliške mladine (največji projekt uprizoritev Pasijona, plesni tečaji in drugo), dolenjevaško Mladinsko društvo Okameneli svatje (v preteklem bolj aktivni, danes organizirajo Predbožično rajanje v Dolenji vasi), posamezne glasbene skupine in drugi mladi samostojni ustvarjalci.

Mladinski interes na področju kulture zaradi svoje tradicije in trenutne finančne neodvisnosti, v največji meri pokriva Ribniški študentski klub. Njihov najodmevnejši projekt je tradicionalna glasbena prireditev Alternativa, ki že peto leto zapored poteka na 1. soboto v avgustu. Prireditev, ki se je letos (2010) udeležilo okoli 700 ljudi, je bila v svojih začetkih namenjena predvsem predstavitvi skupin alternativnih zvrsti glasbe, katerih člani so bili v večini Ribničani (Golliwog, Chicksy Dicks, Guns'n'sosed, Drogsi in drugi). Prav tako so na prireditvi nastopale glasbene skupine iz okoliških krajev. Slednjim so se z leti na prireditvah pridružile tudi alternativne glasbene zasedbe z drugih koncev Slovenije. Ribniški študentski klub je pred leti organiziral tudi kulturni projekt Kulturna ropotarnica, pod okriljem katere so se zvrstili različni koncerti, delavnice in drugi kulturni dogodki. Projekt naj bi v prihodnjih letih ponovno zaživel. Pred leti je klub izdal dve pesniški zbirki, v katerih so se predstavili mladi lokalni literati.

V prihodnje bi bilo dobro formalno oblikovati mrežo mladinskih društev, ki bi javno zastopala interese mladine tudi na področju kulture. Splošna praksa v Slovenije je, da se za ta namen oblikujejo mladinski sveti. Ti bi bili lahko resna podlaga za ustanovitev mladinskega kulturnega centra.

Občina mora kot nosilec javnega interesa v mladinskem sektorju poskrbeti za zagotavljanje normativnih in drugih pogojev za razvoj področij mladinskega dela in vključevanja mladinskega vidika v strategije, politike ter ukrepe, ki vplivajo na mlade. Prav tako mora finančno podpirati mladinske programe in programe za mlade, vključno s podporo mladinski infrastrukturi (ZJIMS, 5.čl.). Dobro bi bilo, da občina Ribnica rezervira določena sredstva posebej za mladinsko organiziranje, vključujoč programe in projekte s področja mladinske kulture. Mladinske organizacije in mladi kulturni ustvarjalci se morajo tako kot ostali aktivisti na področju kulture sedaj potegovati za sredstva, ki so namenjena predvsem sofinanciranju programov ljubiteljske kulturne dejavnosti. Ne samo finančno, mlade aktiviste bi bilo potrebno vzpodbuditi k aktivnemu sodelovanju pri oblikovanju strategij z vseh področij delovanja občine in ustvariti polje razprave, ki vidika mladih ne zanemarja.

V nadaljevanju diplomskega dela bom poizkušala podati strateške usmeritve, ki bi jih vseboval morebitni lokalni kulturni program za kulturo za obdobje od leta 2011 do 2015.

4.5 Predlog Lokalnega programa za kulturo občine Ribnica 2011-2015

Poslanstvo občine Ribnica na področju kulture je zagotavljati pestro kulturno ponudbo in pogoje za kulturno udejstvovanje tako na ljubiteljski kot na profesionalni ravni. Na podlagi sodelovanja med nosilci, izvajalci in uporabniki javnih kulturnih dobrin se oblikuje kulturni načrt, ki zagotavlja razvoj kulture na vseh področjih.

Z vizionarskim pogledom v prihodnost bo Ribnici s štiriletnimi kulturnimi programi in dvajsetletno kulturno strategijo uspelo doseči enakomerni razvoj kulture na vseh področjih. Ribnica bo postala eno od glavnih kulturnih središč jugovzhodne Slovenije s prvim letnim gledališčem s premično streho, s srednjo šolo za likovne in vizualne umetnosti, z novo moderno knjižnico in kulturnim centrom, z ljubiteljskim kulturnim središčem v bivšemu TVD Partizanu. V Ribnici bodo delovala kulturna društva na vseh kulturnih področjih, ki bodo tako kot ostali izvajalci javnih služb, programov in projektov tesno sodelovali z gospodarstvom, turizmom, športom in izobraževanjem. Vsi kulturni izvajalci bodo polovico prihodkov črpali iz javnih razpisov, sponzorstev in trženjem lastne dejavnosti.

4.5.1 Splošne prioritete občine Ribnica na področju kulture

Glede na analizo stanja kulture v občini Ribnica, ki sem jo opravila z uporabo primarnih in sekundarnih virov, intervjuji, udeležbo na okroglih mizah, lahko izpostavim glavni problematiki, ki ovirata razvoj kulture v občini. Največja problema sta neuskkljen razvoj zagotavljanja infrastrukture na področju kulture in slaba komunikacija med akterji v kulturnem in v drugih resorjih. Z rešitvijo teh problemov bi bil razvoj kulture in njene vloge pri kvaliteti bivanja v skupnosti precej bolj spodbuden.

Glede na ugotovitve za rešitev zgornjih problemov predlagam dve prednostni usmeritvi na področju kulture za obdobje 2011-2015:

- vzpostavitev vzpodbudnega in pestrega kulturnega okolja;
- vzpostavitev medresorskega sodelovanja in komunikacije.

Tabela 4.1: Prioriteta 1 Vzpodbudno in pestro kulturno okolje

Program 1.1 Rešitev infrastrukturnih problemov	<i>Učinki</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
Ukrep 1.1.1 Organizacija okroglih miz in sestankov na temo problematike kulturne infrastrukture	Z javno razpravo in načrtovanimi sestanki se oblikuje prostor razprave, ki pozitivno vpliva na reševanje problematike.	število javnih razprav in sestankov, število udeležencev, pestra zastopanost različnih ljudi, ki se jih problematika neposredno in posredno dotika	Občina Ribnica
Ukrep 1.1.2 Ustanovitev medresorske skupine in priprava strateške dokumentacije za pridobivanje potrebne kulturne infrastrukture, v katere pripravo so vključeni tako nosilci, izvajalci, kot uporabniki javnih kulturnih dobrin na področju kulture	Na podlagi zaključkov javnih razprav na področju kulturne infrastrukture in z upoštevanjem potreb izvajalcev in uporabnikov pride do dogovora o prioritetah reševanja problematike primanjkljaja ustreznih kulturnih prostorov.	dogovor glede delovne skupine, ki bo pripravila potrebno dokumentacijo, določitev prioritet, pozitivni premiki na področju urejanja problematike	Občina Ribnica
Ukrep 1.1.3 Priprava projekta obnove in vsebine TVD Partizana, kot pomembnega dela pogajalske dokumentacije za pridobitev lastništva nad stavbo	Priprava projekta se lahko izkaže kot dodaten dober argument za pridobitev lastništva in s tem možnosti zadovoljitve kulturnih potreb občanov, hkrati pa se lahko v primeru pridobitve stavbe takoj začne z naslednjim korakom v smeri obnove.	priprava projekta se bo izkazala kot dober pogajalski dokument, višina sredstev pridobljenih iz javnega razpis za sofinanciranje iz evropskih sredstev	Občina Ribnica, Območna izpostava JSKD

Ukrep 1.1.4 Priprava projekta obnove in vsebine Ideal centra, kot pomembnega dela pogajalske dokumentacije za pridobitev lastništva nad stavbo	Priprava projekta se lahko izkaže kot dodaten dober argument za pridobitev lastništva in s tem možnosti zadovoljitve kulturnih potreb občanov, hkrati pa se lahko v primeru pridobitve stavbe takoj začne z naslednjim korakom v smeri obnove.	priprava projekta se bo izkazala kot dober pogajalski dokument, višina sredstev pridobljenih iz javnega razpis za sofinanciranje iz evropskih sredstev	Občina Ribnica
Ukrep 1.1.5 Zagotovitev sredstev za izvedbo projekta obnove ribniškega gradu	Z intenzivnim uvrščanja projekta med razvojne projekte, kot z iskanjem zunanjega financiranja izvedbe projekta prenove gradu in s pridobitvijo evropskih finančnih sredstev, bi projekt obnove hitreje stekel, s tem pa bi občina pridobila pomembno kulturno središče.	število prijav projekta na javne razpise, višina pridobljenih evropskih sredstev, umestitev projekta v načrt razvojnih programov	Občina Ribnica
Program 1.2 Vsesplošna komunikacija med nosilci, izvajalci in uporabniki javnih kulturnih dobrin	<i>Učinki</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
Ukrep 1.2.1 Organizacija letnih sestankov za skupno evalvacijo preteklega in načrtovanje prihodnjega kulturnega dogajanja in produkcije v občini med nosilci, izvajalci javnih kulturnih dobrin in ostalo zainteresirano javnostjo	Z organizacijo takih sestankov lahko vsi organizatorji in ustvarjalci kulturnega dogajanja oblikujejo skupno sliko o kulturni ponudbi in pogojih za izvajanje javnega interesa za kulturo, si izmenjajo izkušnje in se glede izvedbe dogodkov plansko uskladijo.	število sestankov, število udeležencev, število ponudb, boljše sodelovanje, nepokrivanje terminov izvedb dogodkov	Občina Ribnica, Območna izpostava JSKD, Knjižnica Miklova hiša, TIC-Ribnica, Rokodelski center Ribnica, Glasbena šola Ribnica in drugi
Ukrep 1.2.2 Oblikovanje in posredovanje celovitih informacij o celotni kulturni produkciji in ponudbi v Ribnici na občinski in spletni strani TIC, z oblikovanjem letnih koledarjev	S spodbujanjem oblikovanja celovitih informacij o kulturni produkciji in ponudbi se poveča informiranost morebitnih domačih in tujih obiskovalcev, zmanjša se organiziranje dogodkov na isti dan.	nepokrivanje terminov izvedb dogodkov, število obiskovalcev na posameznih dogodkih	TIC Ribnica
Ukrep 1.2.3 Spodbujanje organizatorjev kulturnega dogajanja in produkcije k oblikovanjem letnih programov	Z oblikovanjem letnih kulturnih programov delovanja občine, šole, vrtca, društev, glasbene šole in javnih zavodov lahko pride do konsenza glede kulturne ponudbe. Le tako lahko zadovolji potrebe prebivalstva in postane vsako leto bolj pestra.	število letnih kulturnih programov	Občina Ribnica
Ukrep 1.2.4 Organizacija skupnega letnega kulturnega dogodka Kulturomotiva	Organizacija skupnega dogodka poveže vse kulturne izvajalce in ustvarjalce. Je neke vrste pokazatelj dobre komunikacije.	število dogodkov, število nastopajočih iz občine Ribnica, število obiskovalcev	Knjižnica Miklova hiša

Ukrep 1.2.5 Oživitev Zveze kulturnih društev Ribnica	Oživitev zveze bo pripomogla k oblikovanju skupne identitete kulturnih društev v občini neodvisno od javnih inštitucij. Društva si znotraj take zveze lahko izmenjujejo izkušnje in navzven delujejo usklajeno.	število kandidatov na razpisana mesta, število članov v zvezi	Kulturna društva, Območna izpostava JSKD
Program 1.3 Pokritost vseh kulturnih področij	Učinki	Kazalniki	Nosilci
Ukrep 1.3.1 K prijavi na javni razpis za izvajanje zbiranja predlogov za sofinanciranje programov ljubiteljske kulturne dejavnosti v občini se osebno povabi vse organizatorje javnih prireditev, kot kulturna društva in posamezne ustvarjalce	S spodbujanjem prijav na razpis lahko občina pridobi raznovrstne ponudbe in tako oblikuje in financira pestrejši kulturni program, s katerim zadovolji najrazličnejše kulturne interese, tudi tiste, ki širši javnosti niso poznani.	letni kulturni programi občine za kulturo pokrivajo večino kulturnih področij	Občina Ribnica, Območna izpostava Ribnica
Ukrep 1.3.2 Usklajevanje občinskih in javnih razpisov na področju kulture območne izpostave JSKD	S tem se bo doseglo večje finančno pokritje ljubiteljske kulturne dejavnosti in nepodvajanje pridobljenih sredstev za določen program ali projekt.	kulturni programi društev prejmejo podporo za izvajanje določenega projekta zgolj iz enega od naštetih virov	Občina Ribnica, Območna izpostava Ribnica
Ukrep 1.3.3 Promocija nerazvitih in sodobnih oblik ustvarjanja s gostovanjem skupin iz drugih krajev in organizacijo različnih delavnic	S promocijo takšnih kulturnih dejavnosti se lahko med mladimi okrepi želja po tovrstnem ustvarjanju, ki ga lahko udeležijo tudi z ustanovitvijo društev ali drugih oblik organizacije.	število novih dogodkov, število udeležencev na število novoustanovljenih društev	JSKD območna izpostava Ribnica v sodelovanju s srednjimi šolami v Kočevju, OŠ Ribnica in mladinska društva

Tabela 4.2: Prioriteta 2 Vzpostavitev medresorskega sodelovanja in komunikacije

Program 2.1 Vzajemno sodelovanje med kulturo in gospodarstvom v občini	Učinki	Kazalniki	Nosilci
Ukrep 2.1.1 Strokovna pomoč pri oblikovanju kulturnih programov in projektov v smislu, da bodo zanimivejši za potencialne sponzorje	Z oblikovanjem privlačnejših sponzorskih prošenj kulturni izvajalci pridobijo različne vire financiranja, s tem pa bodo projekti in programi postajali bolj dodelani in kvalitetnejši.	število kulturnih sponzorjev	Območna izpostava JSKD, javni zavodi na področju kulture
Ukrep 2.1.2 Rešitev prostorske stiske galerijskih depojev z iskanjem alternativ v sodelovanju z gospodarskimi subjekti	Galerija si na tak način priskrbi določena sredstva za izvajanje svojega programa in tako razbremeni občinski proračun, hkrati pa pridobi začasni depo.	število razstavljenih likovnih del v podjetjih, višina sredstev pridobljenih z oddajo del	Galerija Miklova hiša

Ukrep 2.1.3 Priprava občinskih ugodnosti za lokalne kulturne sponzorje	Podjetniki se zaradi ugodnosti, ki jim jih prinese sponzorstvo kulturi, za to prakso raje odločijo.	število kulturnih sponzorjev	Občina Ribnica, TD Ribnica
Ukrep 2.1.4 Podelitev letnih priznanj za Zlate kulturne sponzorje	Sponzorji kulture pridobijo na socialnem kapitalu s tem, ko finančno ali materialno pomagajo pri izvedbi kulturnih programov.	število prijav sponzorjev	Občina Ribnica
Program 2.2 Vzajemno sodelovanje med kulturo in preostalimi resorji	<i>Učinki</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
Ukrep 2.2.1 Intenzivno vključevanje in promoviranje kulturnega dogajanja kot dela turistične ponudbe	Ribnica postane bolj prepoznavna tudi zaradi kulture.	število občanov iz drugih občin prisotnih na kulturnih dogodkih, število novinarskih prispevkov o Ribnici zunaj občine, povečanje števila turistov	TIC, Muzej Ribnica, Galerija Miklova hiša, Rokodelski center Ribnica
Ukrep 2.2.2 Organizacija skupnega projekta KULT-rula za otroke in mladino v smislu celoletnih delavnic iz vseh kulturnih področjih	Otroci in mladostniki že zgodaj pridejo v stik z različnimi kulturnimi področji in tako pridobijo "orodje" za nadaljnje spremljanje in udejstvovanje na različnih kulturnih področjih .	število udeležencev na delavnicah, povečanje zanimanja mladih za vsa kulturna področja (povečanje obiska v osnovni in splošni knjižnici, na kulturnih prireditvah, število mladih, ki se odloči nadaljevati šolanje na umetniških smereh)	OŠ Ribnica in kulturna društva ter lokalni ustvarjalci
Ukrep 2.2.3 Vključevanje kulturnih vsebin na športne prireditve	Izvajalci kulturnih vsebin z nastopi na športnih prireditvah razširijo krog zainteresirane publike, športne prireditve z nadgraditvijo programa privabijo širšo publiko.	število obiskovalcev na športnih in kulturnih prireditvah	Športni center Ribnica, kulturna društva, glasbena šola Ribnica
Ukrep 2.2.4 Medgeneracijsko sodelovanje v smislu organizacije skupnih projektov na področju kulture	Z organizacijo skupnih projektov se poveča medgeneracijska solidarnost, hkrati pa pride do izmenjave različnih znanj. Oboje pa poveča splošno kvaliteto življenja.	število skupnih projektov, število udeležencev	OŠ in vrtec Ribnica, mladinska društva, Dom upokojencev Ribnica
Ukrep 2.2.5 Kulturno vključevanje in vzpodbujanje socialno ogroženih skupin	Razpršitev kulturnih dobrin enakomerno med vse pripadnike lokalne skupnosti, kar pripomore k večji socialni vključenosti.	število kulturnih delavnic organiziranih za ciljno skupino, število nastopov na prireditvah	Zavod za socialno varstvo, VDC Ribnica, Dom starejših občanov Ribnica, romsko društvo Pomlad

4.5.2 Prioritete občine Ribnica na posameznih kulturnih področjih

V sklopu kulturnega program in sledenja zadanim splošnim prioriteta bi predlagala naslednje prioritete po posameznih področjih kulture:

Tabela 4.3: Prioritete na področju likovne umetnosti

Prioriteta 1: popularizacija likovnih umetnosti	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Uporaba didaktične zbirke Galerije Miklova hiša za potrebe likovnega pouka okoliških OŠ in splošne dostopnosti javnosti	število ogledov didaktične zbirke
Nadaljevanje in razširitev likovne šole	število udeležencev na nadaljevalnih tečajih likovne šole in število novih udeležencev
Sodelovanje galerije z OŠ in kočevskimi srednjimi šolami v obliki soorganizacije likovnih delavnic in predavanj	število izvedenih delavnic in predavanj v soorganizaciji osnovnih in srednjih šol ter Galerije Miklova hiša
Razstavljanje del iz likovne zbirke Galerije Miklova hiša v osnovni šoli, gimnaziji Kočevje, domu starejših občanov Ribnica, Glasbeni šoli Ribnica in drugih javnih prostorih	število razstavljenih del zunaj Galerije Miklova hiša
Povezovanjem z Društvom likovnega ustvarjanja Ribnica v smislu strokovne podpore, razstavljanja likovnih del, oživitve likovnih kolonij oziroma srečanj.	število likovnih kolonij v Ribnici in okolici
Prioriteta 2: omogočiti spodbudno okolje za ohranjanje in razvoj likovne umetnosti	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Pridobitve primernih depojev za likovne zbirke galerije Miklova hiša na enem mestu	velikost pridobljenih primernih depojev za Galerijo Miklova hiša
Rešitev prostorske stiske deponiranja galerijske zbirke s sklenitvijo partnerstva v smislu začasnega razstavljanja v javnih in gospodarskih prostorih	število sklenjenih partnerstev glede začasnega razstavljanja v javnih in gospodarskih prostorih
Pridobivanja novih virov financiranja galerije v smislu povezovanje z gospodarstvom, javljanja na javne razpise in trženjem dejavnosti ter s pridobitvijo pooblastila za opravljanje javne službe na področju kulturne dediščine	ena tretjina prihodkov galerije ni iz javnega vira
Povečanje članstva v Društvu likovnega ustvarjanja Ribnica	število članov v Društvu likovnega ustvarjanja se poveča za 10%

Tabela 4.4: Prioriteta na področju uprizoritvene umetnosti

Prioriteta 1: povečati prisotnost uprizoritvene umetnosti tako na ljubiteljski, kot na profesionalni ravni	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalci</i>
Organizacija gledaliških delavnic za amaterske igralce vseh starosti s strani območne izpostave JSKD	število gledaliških delavnic in predavanj
Izobraževanje mentorjev gledaliških skupin v organizaciji območne izpostave JSKD	število udeležencev na delavnicah in predavanjih
V sodelovanju med Kulturnim društvom GILŠ KODUM, vrtcem, OŠ in Škrabčevo domačijo organizacija otroške lutkovne kolonije	število udeležencev na otroški lutkovni galeriji
V sodelovanju gimnazije Kočevje, OŠ Ribnica in gledaliških ustvarjalcev z našega področja organizirati predavanja in delavnice o gledališču in igri	število vpisanih na AGRFT
V sodelovanju Knjižnice Miklova hiša, Ribniškega študentskega kluba, kočevskih srednjih šol in Občine Ribnica oblikovati subvencionirani gledališki abonma.	število udeležencev na mladinskem abonmaju
Letno gostovanje slovenskih gledališč	število gostovanj

Tabela 4.5: Prioriteta na področju glasbene umetnosti

Prioriteta 1: Pestrost glasbenega ustvarjanja v smislu zvrsti in starostne zastopanosti

<i>Ukrepi:</i>	<i>Kazalci:</i>
Omogočiti možnosti glasbenega izobraževanja starejšim občanom v glasbeni šoli	do leta 2015 se bo v glasbeno šola Ribnica vpisalo 20 občanov ob vpisu starejših od 25 let.
Podpora in vzpodbujanje ljudskega petja	do konca leta 2013 se v Ribnici oblikuje 1 glasbena zasedba ljudskega, do konca 2015 pa še druga
Podpora in vzpodbujanje godčevstva	do konca leta 2015 se v Ribnici oblikuje 1 glasbena zasedba godčevstva
Podpora in vzpodbujanje glasbenih festivalov različnih glasbenih zvrsti in za različne ciljne publike	število organizatorjev glasbenih prireditev upravičenih komunalne takse rabe občinskega zemljišča
Projektna partnerstva med različnimi glasbenimi skupinami	občina na javnem razpisu za kulturo v letu 2012 bo prednostno podprla 1 in do leta 2015 2 projekta, ki bosta organizirana v partnerstvu med različnimi glasbenimi organizatorji.

Tabela 4.6: Prioriteta na področju plesa

Prioriteta 1: pestra ponudba plesnih dejavnosti. V sodelovanju vrtca, OŠ, občine, doma starejših občanov, območne izpostave JSKD, kulturnih društev in mladinskih društev letno pripraviti kvaliteten in pester plesni program	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Organizacija skupnih srečanj med možnimi ponudniki in podporniki plesnih dejavnosti, ki na podlagi razprave oblikujejo enovito in pestro plesno ponudbo (predavanja, tečaji, prireditve) znotraj enotnega projekta	izoblikovanje projekta plesne ponudbe, število udeležencev na prireditvah, delavnicah in tečajih
Preveriti interes otrok in mladine na področju plesnega izobraževanja (balet in sodobni ples)	izvedena analiza interesa po plesnem udejstvovanju na področju baleta in sodobnega plesa do konca leta 2011, v šolskem letu 2012/2013 vpisani prvi interesenti
Preučiti možnosti oblikovanja programa plesnega izobraževanja (balet in sodobni ples) v okviru Glasbene šola Ribnica	oblikovanje primera programa glasbenega izobraževanja starejših, vpis prvih interesentov v letu 2013

Tabela 4.7: Prioritete na področju knjige in slovenskega jezika

Prioriteta 1: dvig bralne kulture	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Oblikovanje bralnega kluba znotraj Knjižnice Miklova hiša posebej za otroke, mladostnike in ostale	število bralnih klubov in število aktivnih članov
Promocija kakovostnejše literature	število izposojene kakovostnejše literature
Razpisi objave eseja meseca v občinskem glasilu Rešeto z v naprej določeno temo iz aktualne literature	število prispelih esejev, število mesečnih objav
Prioriteta: aktivna založniška politika	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Podpora literarnega izražanja lokalnih prebivalcev	višina občinskih sredstev za založništvo, število izdanih knjig lokalnega prebivalstva, število zainteresiranih za objavo svojih del
Oblikovanje založniškega fonda LiterRad	v letu 2011 se bo v fond iz proračuna Knjižnice Miklova hiša namenilo 1000€, v letu 2012 dodatnih 2000€, do leta 2015 pa še dodatnih 2000€, v sklad sredstva donirajo tudi iz privatnega sektorja, v letu 2015 se bo izvedel prvi javni razpis za črpanje iz sklada
Prioriteta: vsesplošna javna raba in uporaba slovenščine	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Organizacija predavanj in tečajev za dvig funkcionalne pismenosti v soorganizaciji Knjižnice Miklova hiša in Ustanove patra Stanislava Škrabca	število tečajev, število tečajnikov
Neposredno opozarjanje kršiteljev predpisov o izvajanju javne rabe slovenščine	število prekrškov

Tabela 4.8: Prioritete na področju knjižnične dejavnosti

Prioriteta 1: Doseganje standardov za splošne knjižnice	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Analiza doseganja standarda o sestavi knjižnične zbirke in prilagoditev	do leta 2015 zbirka dosega razmerje 60% strokovne literature, 40% leposlovja, 25-30% delež mladinske literature
posodabljanje knjižnične zbirke z doseganje priporočenih standardov glede letnega priprasta gradiva in z izločanje neaktualnih gradiv	do leta 2015 splošna knjižnica dosega vsaj 85% priporočenega letnega prirasta knjižničnega gradiva
Intenzivno pospeševanje zagotavljanje novih oblik gradiva	do leta 2013 knjižnica doseže vsaj 80% priporočenega prirasta neknjižnega gradiva, do leta 2015 pa vsaj 85%
Analiza zagotavljanja primernosti prostorov knjižnice, poročanje kna svetu zavoda in oblikovanje načrta za doseganje standardov na tem področju	velikost nadgrajenih ali pridobljenih prostorov za razvoj knjižnične dejavnosti
Prioriteta 2: Knjižnica kot center informacijske družbe	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Intenzivno pospeševanje zagotavljanje novih oblik gradiva	do leta 2013 bo knjižnica dosegla vsaj 70% priporočenega prirasta neknjižnega gradiva, do leta 2010 pa vsaj 85%
Zagotovitev dostopa do različnih elektronskih podatkovnih zbirk in knjižnice na daljavo	posodobitev spletne strani, število računalnikov na prebivalca v knjižnici, število obiskov elektronske knjižnice
Vzpostavitev brezžičnega interneta za obiskovalce in povečanje mest za uporabo knjižničnega gradiva in dostopa do informacij	število mest za uporabo knjižničnega gradiva in dostopa do informacij se bo do leta 2015 povečala za 1 mesto na leto
Usposabljanje zaposlenih za uporabo informacijske tehnologije	število izobraževanj na zaposlenega, število elektronskih objav na spletni strani
Izvajanje izobraževanja otrok in odraslih	število tečajev, delavnic, dogodkov, število udeležencev
Sklepanje projektnih partnerstev	število projektov v soorganizaciji z ostalimi kulturnimi, izobraževalnimi in drugimi izvajalci

Tabela 4.9: Prioriteta na področju intermedijske umetnosti

Prioriteta: Prepoznavnost intermedijskih praks	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Promocija intermedijske umetnosti	število dogodkov obogatenih z intermedijskimi kulturnimi praksami, število gostovanj intermedijskih umetnikov
Brezplačni internet v kulturnih ustanovah kot možnost dostopanja do digitalnih vsebin	visoka stopnja digitalne pismenosti in število obiskovalcev v teh institucijah
Oblikovanj multimedijskih učilnic in predavalnic	število didaktične uporabe multimedijkih pripomočkov na vseh področjih izobraževanja in kulture, število intermedijskih projektov
Neposredni prenosi kulturnih dogodkov na lokalni televiziji	število neposrednih prenosov, število gledalcev, ki spremljajo te prenose, višina zagotovljenih sredstev za modernizacijo tehnologije za neposredno prenašanje kulturnih vsebin

Tabela 4.10: Prioriteta na področju avdiovizualne kulture

Prioriteta 1: Vzpostavitev vzpodbudnega okolja za zagotavljanje javnega interesa na področju avdiovizualne kulture	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Projekt obnove gradu dopolniti v smislu, da bo prostorsko in tehnološko omogočal predvajanje avdiovizualnih umetniških del	Število in kvaliteta tehnološke opreme v prenovljenem ribniškem gradu, število predstav, število obiska
Promocija slovenskega in evropskega filma z zagotavljanjem večjega števila tega neknjižničnega gradiva v knjižnici	število slovenskih in evropskih filmov, število izposoje slovenskih in evropskih filmov
Zagotovitev primernih prostorov v morebitnih novih kulturnih prostorih tudi za ponovno oživitev kina	nova kino dvorana v sklopu novega kulturnega centra

Tabela 4.11: Prioritete na področju kulturne dediščine in arhivske dejavnosti

Prioriteta 1: Kakovostno varovanje kulturne dediščine in njena promocija tako na lokalnem, kot državnem nivoju	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Redefiniranje vloge muzeja kot dela novega javnega zavoda Rokodelski center Ribnica	muzej nadaljuje z zastavljenim delom iz preteklih let, pokriva vsa področja premične in nepremične kulturne dediščine in ne zgolj tista, ki se navezujejo na suhorobarstvo in lončarstvo
Priprava strategije razvoja Muzeja Ribnica	konec leta 2011 bodo zaključene analize stanja muzejske dejavnosti v občini, stanja kulturne dediščine, potreb občanov na področju kulturne dediščine, do sredine leta 2012 je oblikovana nova strategija Muzeja Ribnica.
Analiza kulturne dediščine kot podlage za pripravo predlogov odlokov o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega in morebitnega državnega pomena	število odlokov o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega ali državnega pomena
Prioriteta 2: Kulturna ozaveščenost	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Organizacija izobraževalnih dogodkov za odrasle in otroke v obliki kvizov, delavnic, tečajev in ekskurzij	število izobraževalnih dogodkov, število obiskovalcev, stopnja ozaveščenosti, do leta 2015 muzej organizira vsaj 2 taka dogodka na mesec
Uporaba novih tehnologij in metod za promocijo kulturne dediščine kot dela turistične ponudbe ali dela izobraževalnega procesa	število obiskov muzejskih zbirk, izdelava promocijskega filma o lokalni kulturni dediščini v slovenščini in angleščini
Nadgradnja spletne dostopnosti muzeja z in oblikovanjem virtualnih predstavitev kulturne dediščine	do konca prve polovice leta 2011 bodo izvedena nadgradnja virtualne spletne predstavitev lokalne kulturne dediščine, število obiskov spletnega mesta muzeja.
Izobraževanje zaposlenih in lastnikov kulturne dediščine na področju varovanja kulturne dediščine in na področju arhivske dejavnosti	število izobraževanj, število udeležencev

Tabela 4.12: Prioriteta na področju romskih skupnosti

Prioriteta 1: Povečanje socialne vključenosti na področju kulture	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Spodbujanje Romskega društva pomlad k oblikovanju kulturnih projektov in prijavi na občinske in razpise za kulturo Območne izpostave JSKD Ribnica	število prijav na lokalne razpise, višina pridobljenih sredstev
Partnerski projekti Romskega društva pomlad in različnimi kulturnih društev	višja stopnja kulturnega dialoga, število nastopov romskega društva na javnih prireditvah
Organizacija dogodkov romskega ustvarjanje	večanje medkulturnega razumevanja in posledično lažje integracije Romov v skupnost, število dogodkov, število obiskovalcev

Tabela 4. 13: Prioriteta na področju ljubiteljske dejavnosti na področju kulture

Prioriteta 1: Izboljšanje pogojev za delovanje kulturnih društev	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Oživite zveze kulturnih društev Ribnice, ki bo javno zastopala interes vseh kulturnih društev	število članov zveze, število sestankov, število skupnih akcij
Aktivno sodelovanje zveze pri pridobivanju ustreznih prostorov za delovanje kulturnih društev	do leta 2015 bodo kulturna društva pridobila skupni prostor v Ribnici
Zagotovitev ustreznih prostorskih pogojev v smislu zasnove Kulturnega doma Ribnice	projektna dokumentacija zasnove, število udeležencev pri snovanju, število uporabnikov prostora, število skupnih prireditev
Organizacija tematskih strokovnih pomoči s strani območne izpostave JSKD	število delavnic in drugih usposabljanj, število udeležencev na usposabljanjih
Pomembna vloga območne izpostave JSKD pri zasnovi strateškega dokumenta razvoja kulture v občini	število sestankov kulturnih društev, priprava analize stanja ljubiteljske dejavnosti na področju kulture

Tabela 4.14: Prioriteta na področju mladinske kulture

Cilj 1: Vzpodbudno okolje za razvoj mladinske kulture	
<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>
Zagotovitev sredstev za programe in projekte mladinskega organiziranja na področju kulture	v letu 2011 občina za ta namen rezervira 500€, v letu 2012 1000€, do leta 2015 pa 2000€, število mladinskih kulturnih projektov se podvoji
Vključevanje mladih v razprave o kulturi	razprav se bo udeležil vsaj en predstavnik mladinskega organiziranja na področju kulture
Analiza potreb po mladinskem kulturnem centru	jasna slika o potrebah na tem področju, število vključenih v analizo
V sodelovanju mladinskega in ostalih sorodnih resorjev priprava zasnove projekta Mladinskega kulturnega centra Ribnica in njegova prostorska umestitev	projektna dokumentacija Mladinski kulturni center Ribnica, število srečanj udeleženih pri oblikovanju

5 SKLEP

Temo diplomskega dela, kulturno planiranje v občini Ribnica, sem izbrala, ker sem se v času študija prvič bolj podrobno soočila s pojmom kulturnega managementa in kulturne politike. Kot občanka občine Ribnica me je zanimalo, na kakšen način planira naša občina in kakšni so učinki, ki jih prinaša strateško planiranje k skladnemu razvoju vseh kulturnih področij in razvoju skupnosti. Skozi analizo kulturnega planiranja v občini sem si uspela odgovoriti na večino raziskovalnih vprašanj zastavljenih v uvodu naloge.

Preden sem se usmerila na kulturno planiranje v občini Ribnica, me je zanimalo koliko slovenskih občin se sploh poslužuje kulturnega strateškega planiranja. Ugotovila sem, da je strateško kulturno planiranje v Sloveniji zelo slabo razvito. Pri tem velikost občine ni v korelaciji z obstojem tega strateškega dokumenta, saj imajo take programe nekatere od manjših slovenskih občin. Občina Ribnica je pred leti že pripravljala kulturnopolitični dokument strateškega razvoja, a do sprejetja ni prišlo. Občina torej nima veljavnega kulturnopolitičnega strateškega dokumenta. Tako kot ostale slovenske občine tudi ribniška planira predvsem na kratki rok v smislu letnih programov za kulturo. Planiranje na daljši rok, ki vključuje tudi kulturno področje, lahko zasledimo predvsem v načrtu razvojnih programov, ki so obvezni del vsakoletnega proračuna. Kratkoročnega planiranja se največkrat poslužujejo tudi posredni proračunski porabniki na področju kulture. Slednji pa se zadnja leta poslužujejo tudi strateškega planiranja, kar gre pripisati predvsem zahtevam na državnem institucionalnem nivoju (strategija kot spremna dokumentacija vloge Knjižnice Miklova hiša za opravljanje državne javne službe galerijstva in muzealstva).

Zadnji del diplomskega dela sem posvetila predlogu Lokalnega programa za kulturo občine Ribnica, kjer sem oblikovala strateški del, osnovan na podatkih, ki sem jih pridobila tekom raziskovanja. Gre zgolj za poizkus oblikovanja strateškega dokumenta, ki procesu oblikovanja sledi le do faze oblikovanje plana. Da bi oblikovala podrobnejši plan, bi morala opraviti obširno analizo potreb izvajalcev in uporabnikov javnega interesa za kulturo in organizirati splošno javno razpravo glede vloge kulture v razvoju.

Sprašujem se, ali je občina Ribnica pripravljena na strateško planiranje na področju kulture. Premorejo nosilci in izvajalci dovolj volje, znanj, časa in interesa? Osebno mislim, da kljub kadrovski stiski in verjetnemu pomanjkanju veščin s področja strateškega managementa med nosilci in izvajalci javnega interesa za kulturo obstaja želja po skladnem in spodbudnem razvoju kulture in skupnosti. Slednji pa je mogoč le na način strateškega razmišljanja.

Kdaj bo prišel pravi čas za oblikovanje takšnega dokumenta? Občina Ribnica, kot vemo, še nima splošne strategije razvoja, zato je verjetno težko pričakovati, da bo imelo kulturno področje prioriteten položaj. Osebno mislim, da mora občina prednostno postaviti splošne prioritete v smeri razvoja občine in pri tem vključiti čim bolj pester spekter akterjev in uporabnikov javnega interesa. Na podlagi soglasja glede splošnih prioritet skupnosti se lahko začne proces oblikovanja kulturnega strateškega dokumenta, ki predstavlja oporo uresničevanju prihodnosti občine Ribnica.

6 LITERATURA

- Bohinc, Franc, Uršula Cetinski Dušan Harlander, Tomislav Ilijaš, Štefan Krapše, Tatjana Krapše, Bogdan Lipičnik, Daniel Pučko, Irena Ograjenšek in Neva Zajc. 2005. *Planiranje v neprofitnem javnem sektorju: priročnik za managerje*. Nova Gorica: Educa.
- Compendium of cultural Policies and trends in Europe. 2010. *Slovenia*. Dostopno prek: <http://www.culturalpolicies.net/web/slovenia.php> (18. junij 2010).
- Čopič, Vesna. 2002. *Predavanje pri predmetu Kulturna politika in kulturni management*. Ljubljana: FDV.
- Debeljak, Aleš. 2002. Birmingham in Frankfurt: vrt kulturnih študij s potmi, ki se razhajajo. V *Kultura*, ur. Aleš Debeljak, Peter Stankovič, Gregor Tomc in Mitja Velikonja, 71-119. Ljubljana: Študentska založba.
- Dimovski, Vlado in Sandra Penger. 2008. *Temelji managementa*. Harlow: Pearson Education.
- Glasbena šola Ribnica. 2010. *Poročilo o delu Glasbene šole Ribnica za leto 2009*. Dostopno prek: <http://www.ajpes.si/JOLP/Default.asp?mdres=1> (10. julij 2010).
- *Glasbena šola Ribnica*. Dostopno prek: <http://www.gs-ribnica.si/> (10. julij 2010).
- Godina, Vesna. 1998. *Izbrana poglavja iz teorije antropoloških teorij*. Ljubljana: FDV.
- Hagoort, Giep. 2003. *Art management: enetpreneurial style*. Postbus: Enuron Publishers.
- Horžen, Vesna. 2010. Intervju z avtorico. Ribnica, 6. maj.
- Kavčič, Bojan. 1991. *Sodobna teorija organizacije*. Ljubljana: DZS.
- *Miklova hiša*. Dostopno prek: <http://www.miklovahisa.si/> (5. junij 2010).
- Milohnič, Aldo, Maja Breznik, Majda Hrženjak, Bratko Bibič in Olga Vuković. 2005. *Kultura d.o.o.: materialni pogoji kulturne produkcije*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Ministrstvo za notranje zadeve. 2010. *Iskalnik društev / podružnic tujih društev*. Dostopno prek: <http://mrrsp.gov.si/rdruobjave/dr/index.faces> (21. april 2010).

- *Občina Ribnica*. Dostopno prek: <http://www.ribnica.si/> (3. junij 2010).
- *Odlok o zaključnem računu proračuna občine Ribnica za leto 2008*. Ur. l. RS 51/2009 (interno gradivo).
- Pahulje, Alenka. 2010. Intervju z avtorico. Ribnica, 6. maj.
- Pečar, Zdravko. 2003. *Management v javnem sektorju*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- *Poročilo o delu Miklove hiše za leto 2009*. 2010. Dostopno prek: <http://www.miklovahisa.si/hisa/uploads/File/porocilo%20celotno%2009.doc> (15. julij 2010).
- *Register nepremične kulturne dediščine*. Dostopno prek: <http://rkd.situla.org/> (9. avgust 2010).
- *Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo 2008 - 2011* (ReNPK0811). Ur. l. RS 35/2008. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200835&stevilka=1428> (20. marec 2010).
- Statistični urad republike Slovenije. 2002. *Popis 2002*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/popis2002/si/default.htm> (6. junij 2010).
- --- 2009. *Slovenske občine v številkah*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/doc/pub/Obcine2009/OBCINE%202009.pdf> (3. junij 2010).
- *Statut občine Ribnica*. Ur. l. 37/2000. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=24986> (12. april 2010).
- Sternal, Malgorzata. 2003. *Cultural Policy and cultural Management*. Dostopno prek: <http://www.policy.hu/sternal/policy%20paper.pdf> (30. maj 2010).
- *Škrabčeva domačija*. Dostopno prek: <http://www.skrabceva-domacija.com/> (20. julij 2010).
- Tanko, Primož. 2010. Določeno poslanstvo rokodelskega centra. *Rešeto* (Julij): 9.
- Tomc, Gregor. 2002. Moderna kultura. V *Kultura*, ur. Aleš Debeljak, Peter Stankovič, Gregor Tomc in Mitja Velikonja, 71-119. Ljubljana: Študentska založba.
- *Zaključni račun proračuna občine Ribnica za leto 2009*. Ur. l. RS 50/2010 (interno gradivo).

- *Zakon o financiranju občin (ZFO-UPB-1)*. Ur. l. RS 32/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200632&stevilka=1310> (15. april 2010).
- *Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1)*. Ur.l. RS 87/2001. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200187&stevilka=4446> (20. april 2010).
- *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB-2)*. Ur. l. RS 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200794&stevilka=4692> (15. april 2010).
- *Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK-UPB-1)*. Ur. l. RS 77/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200777&stevilka=4066> (20. marec 2010).
- *Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS)*. UR. l. RS 42/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=97951> (15. september 2010).

PRILOGE

Priloga A: Intervju z Vesno Horžen, direktorico Knjižnice Miklova hiša

**Opomba: Sledeči transkript je dobessedni zapis izvedenega intervjuja.*

Pred leti je posebna skupina, ki jo je imenoval takratni župan, oblikovala predlog lokalnega programa za kulturo za obdobje 2004-2007. Pri pripravi dokumenta naj bi sodelovale tudi vse institucije, ki pokrivajo kulturne dejavnosti na območju občine Ribnica. Kakšno vlogo je imel pri tem procesu javni zavod Miklova hiša? Kako je potekal proces oblikovanja programa?

Mislím, da je bila to ena boljših dejavnosti na področju načrtovanja kulture v občini Ribnica. Miklova hiša je intenzivno sodelovala. Mogoče najbolj od vseh drugih dejavnosti. Navsezadnje pokriva večino kulturnih področji. Nastalo je marsikaj v zvezi z vizijo razvoja kulture, ki pa se vse do danes še ni uveljavilo. Vsaj verjetno večina ne. Zadeve so bile preišljene in noter so bila vpletena vsa ta področja in postopki, ki naj bi ta področja pripeljali do razvoja, tako muzejskega, galerijskega, knjižničnega in varstva kulturne dediščine, kot tudi na področju spomenikov in tako naprej. Vse zadeve, ki so se dotikale kulturnega življenja, so bile takrat primerno uvrščene in razmišljene. Plan je bil posredovan v razpravo na občinski svet, a ta ga ni sprejel. Zdaj težko komentiram zakaj. S tem trenutno nimam nič več. Zadeva je ostala v predalu in od takrat se pravzaprav ni kaj dosti zgodilo. Mogoče edino to, da naj bi bilo takrat rečeno, da naj bi se počakalo, da se bo videlo ali bo Miklova hiša šla na dva zavoda. To je bilo že okrog leta 2003. Takrat smo o temu razmišljali. Zdaj je 2010 spet o temu razmišljamo, ali pa razmišljajo.

Se vam zdi take vrste strateški dokument pomemben za razmah kulture na lokalnem nivoju? So lokalne skupnosti pripravljene na strateško planiranje?

Za te strateške dokumente je marsikaj rečeno. Po eni strani ves čas govorimo, da jih nujno potrebujemo na vseh področjih, po drugi strani pa se pojavljajo razmišljanja kaj sploh rabimo te strateške dokumente, saj to je samo na papirju, saj se nič ne udejani. Vendarle sem prepričana, da je za nastanek dobrega strateškega dokumenta zelo potrebna in pomembna javna razprava. Javnost mora o teh zadevah razmisliti, mora zadeve umestiti in vedeti kakšne jih želi v bodoče. Javna razprava, seveda, pri kateri morajo sodelovati najrazličnejši akterji, ne samo s področja kulture, ampak tudi iz drugih področij. Izhodišče nastanka strateškega dokumenta je lahko različno. Ali ga nekdo dela v tihoti svoje pisarne in napiše vse kar se mu zdi fino, pa se ga potem sprejme. To je en način. Drug način pa je ta javna razprava, ki vrže med ljudi vsa ta področja, ki se tičejo določenega dela lokalne skupnosti, ali pa širše, in se potem o tem razmišlja. To se vzame v obzir, se razmišlja, se pogovarja, se konfrontirajo mnenja, se argumentirajo mnenja in tako dalje. Taka priložnost za javno razpravo pred nastankom vsakega strateškega načrta je zelo pomembna. Poleg tega pa se mi zdi, da bi moral strateški dokument nujno nastati vsaj s pomočjo okolij za katere je narejen, če že ne v okolju samem. Tu delamo napake, ko damo strateške dokumente delati ven, neki firmi, ne vem komu in oni pridejo in naredijo krasen strateški načrt, ki pa je popolnoma nerealen, ker o okolju pojma nimajo. Tako da, jaz sem še vedno za to, da se pripravljajo strateške dokumente, ampak absolutno z javno razpravo.

Kdo v Ribnici naj bi bil pobudnik?

Kdo je pobudnik? Absolutno mislim, da občina morala bit tista, ki ima razvojne strategije vseh teh področij. Izvirno nalogo pokriva. Ni nujno, da je pobudnik občina. Ne bom vse zvalila na občino. Mimogrede smo lahko to tudi mi. 19. 5. organiziramo javno razpravo o muzeju v Ribnici, ki naj bi razsvetlila to kaj naj muzej v lokalni skupnosti v 21. stoletju pomeni in se nam pomagala odločit... da vidimo kaj imamo, kaj želimo, a še želimo to, želimo imeti kaj drugega ... oziroma, da bi nam ta javna razprav pomagala narediti strategijo na tem področju.

Kdo vse bi moral pri oblikovanju takega programa sodelovati?

Pri javni razpravi na področju kulture bi morali sodelovati od urbanistov do arhitektov... najrazličnejši profili. Na vse zadnje, čisto banalno, ribiči, lovci in tako naprej, ker na nek način vsi oblikujemo to okolje. Zanima nas kulturna dediščina in naravna dediščina. Torej najširša možna javna razprava. Izločen naj ne bi bil noben. Ne bi smeli biti ozki. In seveda najprej poslušatii domače okolje.

Na katerih načelih naj bi temeljil ta strateški plan? Katere so tiste smernice, katerim naj bi sledili?

Zdaj to je težko reči na katerih načelih. Dejstvo pa je, da moramo najprej ugotovit kaj imamo, od kje in do kod smo prišli. Ne bom rekla pretekla zgodovina, ampak iz česa se je to razvilo, da smo kjer smo in kako od tukaj naprej. Kaj si pravzaprav želimo. Kaj so naši cilji. Jaz bi mogoče tukaj izpostavila načelo povzdigovanja barve okolja. To kar okolje dejansko je. Iz tega je treba narediti najboljše, kar je možno. Ne moreš si zamisliti kar v to okolje ne moreš umestiti. Nekaj, kar ni kompatibilno z nami. Ne moremo se it toplic, če jih nimamo... Če karikiram. To kar daje okolju barvo je potrebno povzdigniti. Iz tega narediti zgodbe, kakor se temu zdaj moderno reče. O zgodbah smo v Miklovi hiši govorili že pred 15 leti. In dejansko res biti to kar si na najboljši možen način. To je načelo. Pa poizkušati, prepoznavati kvalitete. Ne pa: zdaj bomo pa to obrnil za ne vem koliko stopinj in iz tega naredil pa čist nekaj drugega. To so po moje napačna izhodišča.

Kaj so prednosti in slabosti ribniškega okolja za kulturo?

Ja, imamo tudi slabosti. Ampak če ne bi v teh letih razmišljali predvsem o prednostih, najbrž do tukaj Miklova hiša ne bi prišla. Vsi v Miklovi hiši poizkušamo razmišljati na tak način. In definitivno ima Ribnica en kup prednosti. Bom kar tako povedala: Kočevje bi si marsikdaj želelo imeti Miklovo hišo, pa ni bilo podlage, da bi taka institucija pri njih lahko zrasla. Tukaj pa očitno je bila. Eno z drugim se je poklopilo. Zagotovo pa tudi posluh tega okolja, da je to preneslo. Imeti Miklovo hišo v takem okolju kot je Ribnica je zelo zahtevna zadeva. Miklova hiša je zahtevna inštitucija, ki jo je treba maksimalno tolerirati. Razumeti take dejavnosti, ki se dogajajo v Miklovi hiši je ne samo za Ribnico, ampak verjetno tudi za kakšno drugo večje okolje, ki ima veliko drugih inštitucij, zahtevno. Mi tudi srednje šole nimamo, da bi mogoče na nek način le bili z nekimi inštitucijo kompatibilni. Res smo nekaj posebnega v tem okolje. To okolje pa je to ves čas toleriralo, sprejemalo, kljub vsem tem konfrontacijam, bojem, dokazovanju. Z naše strani smo kar precej truda vložili v to. Ampak vendarle je treba povedat, da do zdaj je to okolje to preneslo, sprejelo in znalo dati Miklovi hiši svoje mesto.

Kaj so te lastnosti, ki oblikujejo to prednost, da je bilo okolje odprto za to?

Morem reči, da je ena pomembna lastnost tega okolja konzervativnost. Malo hecno je slišati, ampak mislim, da je ta konzervativnost v nekaterih primerih strašno negativna, v drugih primerih pa zelo žlahtna. Na tem področju je Ribnica znala pokazati, da kulturo sprejema kot dodano vrednost tega okolja. Da jo sprejema tako kot je do neke meje. Ta konzervativnost je bila tista, ki je narekovala toleranco. To seveda ni edina stvar. Tukaj je še en kup drugih potez tega okolja. Vedeti moramo, da smo Ribničani, temu se sicer grdo reče, »hochštaplerski«. Ne govorim o prevzetnosti, hočemo nekaj več. Kar ni slabo. Mamu Plečnikove zvonike. En kup takih stvari se je v Ribnici dogajalo, ko so Ribničani hoteli nekaj več. Mogoče je grad, ki je tudi bil nekaj več, to narekoval. Ribnica je verjetno to aplicirala na trg. V Ribnici je to še kako prisotno. Ampak na strpen, konzervativen način. In tudi, če se Miklovi hiši obetajo spremembe, če se ne bom nadaljevalo tako kot se je do sedaj, je Miklova hiša neizbrisno ostala zapisana v zgodovini ribniške doline. Ribnica kot konzervativno okolje je to znala sprejeti, znala prenesti, znala marsikdaj tolerirati, kljub temu, da se ni z vsem strinjala kar je Miklova hiša počela. Daleč od tega, da bi rekli, da je Ribnica avangardno okolje. Niti najmanj. Kvečjemu nasprotno. Konzervativno okolje ne bo od danes na jutri rušilo zadev. To, da bi nekdo prišel in rekel, da bi delal čisto nekaj drugega. Konzervativno okolje tega ne dela. Spremembe v takem okolju niso nikoli hitre.

Kako bi opisali obstoječe stanje v kulturi v Ribnici? Tudi druga področja, ne samo kot profesionalna veja? Oziroma katera področja so najmanj in najbolj razvita?

Moram reči, da je amaterska kultura zdaj tista, ki je najbolj živa. Zelo dobro se mi zdi, da ljudje v njej najdejo svoj izraz in svojo govorico na najrazličnejših področjih, v tistih sredinah, kjer so doma. Tega se je treba zavedati, podpirati, spoštovati in posvetiti posebno pozornost in pohvalo. Kar pa se tiče profesionalne kulture: zadnjih 10 let so vse enote Miklove hiše dosegle enak nivo razvoja. To je precej visok nivo. In vsaka enota zdaj rabi prostor in vse pogoje, ki so za to potrebni, da bi se razvijala naprej. V tem kontekstu se je razvoj Miklove hiše ustavil. Vsaka enota zase zdaj rabi zrak. Vse te možnosti, da bodo stopile korak naprej. V tem kontekstu je to zdaj že težko narediti. Enote so prerasle to obliko. Ne bom nobene izpostavljala. Za vsako posebej je nujno, da bi dobila svoj prostor pod soncem, svoj izraz. Vsaka na svoj način komunicira z okoljem. Knjižnica je najbolj demokratična inštitucija, ki je namenjena vsem prebivalcem te doline in je kot taka najbolj ljudska. Muzej nam pripoveduje ravno to, čemur jaz pravim umeščanje samega sebe v prostor in čas. In definicijo samega sebe. Galerija pa je definitivno s svojim delom umestila Miklovo hišo, Ribnico in vse kar se tiče tega našega malega okolja, v slovenski in širši prostor. Kar je gotovo za Ribnico izjemno pomembno. Tudi ta zbirka, ki je nastala skozi delo galerije, je eno veliko bogastvo naše doline. Vsak del je izjemno pomemben za Ribnico.

Zavod Knjižnica Miklova hiša se je razvil iz zavoda Miklova hiša, ki poleg knjižnice pokriva tudi druge organizacijske enote: galerijo, muzej, TIC in muzejsko trgovino. Kako je z ureditvijo formalnega statusa teh enot danes?

Miklova hiša naj bi šla na dva zavoda. S čimer smo se mi ves čas strinjali. Naša pobuda je bila že od 2003. Takrat ni bilo sprejemljivo. Zdaj, ko se je začel graditi rokodelski center, pa so se te zadeve izkoristile v to smer, da bo knjižnica ostala kjer je. Čeprav ne vem, če je to dobra varianta. Ribnica rabi večje prostore. Knjižnica je socialni prostor. Mora biti dostopna za invalide, za vse skupine ljudi. Ne pa, da ne morejo po stopnicah ne stari, ne mamice z vozički, ne invalidi...Med tem ko galerija, muzej, TIC in muzejska trgovina prehajajo v drug zavod, ki naj bi se do predčerašnjem imenoval

Muzej MH. Predvčerajšnjim pa smo dobili na mizo predlog akta, ki pa se imenuje Zavod Rokodelski center. O tem kakšna je ta zgodba ne bi razpredala. To ne bi bilo primerno. Verjetno pa je velika dilema, vprašanje, zelo pomembno vprašanje, kaj se bo s temi obstoječimi enotami Miklove hiše v tem Rokodelskem centru zgodilo. Muzej bo drugo leto star 50 let, galerija deluje tudi že od 70 leta. To je 10 let dela, 10 let identifikacije galerije, muzeja, ribniškega prostora. In zato je za nas dilema tukaj velika. Odločajo pa tisti, ki imajo oblast.

Kaj naj bi se potem galerija fizično selila tja?

To ne ve še nihče, kaj se bo selilo in kaj ne. Pogovarjali smo se, da bi galerija ostala kot razstavni prostor v teh prostorih, ker je zaščitna znamka Miklove hiše. Muzej bo razstave ohranil v gradu. Kaj na Marofu bo, kaj ne bo, nihče ta trenutek ne ve.

Tudi TIC in muzejska trgovina naj bi se selila tja. Kako bi se potem ohranjalo mestno jedro?

Konec leta 2009 je prišla odpoved prostorov v vednost. Mi smo odreagirali in dali občini in lastniku v vednost, da obžalujemo, da se to dogaja in da smo mnenja, da bi mestno jedro tak prostor moglo imeti. Z vložkom v ta prostor, najemnino, pač dobivamo dodano vrednost. Ljudje z doline odidejo z nekim vtisom. Vsaj pokukajo noter. Verjetno, ko so ljudje to izvedeli, so šli na občino in povedal, da se ne strinjajo, da se to izseli in so se zadeve vsaj na videz malo ustavile. Verjetno pa se zdaj planira selitev teh dveh enot na Marof. Poudarjam pa, da v to nisem sigurna. Danes so take informacije, jutri bodo drugačne in vsak dan se te informacije spreminjajo. Stvari niso dorečene, niso domišljene. Nihče ne ve kaj se bo zgodilo.

Ko se je projekt pripravljaj na razpis za evropska sredstva, je verjetno bil oblikovan program, oziroma vsebina, ki naj bi v tem prostoru bila.

O prijavi tega projekta težko govorim, ker se je na razpis prijavljala občina. Mislim, da je ta vsebina bila na nek način definirana. Je pa to stvar strategije. Če se ti usedeš in napišeš v tihoti svoje pisarne kaj vse je dobro, da bi bilo, ne temeljiš na realnosti. Te strategije so neuporabne. Mislim, da se je s tem projektom to pokazalo. Marsikaj je bilo zapisano ... samo realnost je očitno drugačna.

Mogoče bi bilo dobro, da bi bila javna razprava?

Ta javna razprava je tudi bila, organizirala jo je sicer stranka Zares. Bila je vroča razprava, veliko se je izreklo, ljudje so bili kritični, ampak stvari so šle dalje po isti poti. Sviri so že bile zastavljene in ni bilo mogoče nič več ustavit. Občina, kot investitor in pobudnik za ta projekt bi morala imeti javno razpravo še preden se je šlo v prijavo projekta.

Mogoče nam tako strateško razmišljanje še ni blizu?

Tako.

V kolikšni meri se kulturnega planiranja poslužujete v vašem zavodu? Strateškega planiranja in planiranja na krajši rok.

Lani, ko smo se prijavili na Ministrstvo za kulturo na razpis za opravljanje javne službe za muzej in galerijo, na katerem smo padli, smo morali predložiti strategije. Bile so sprejete na našem svetu. Te strategije mi moramo imeti. Vse dejavnosti. Na področju turizma nastaja strategija po tem sistemu o katerem sem govorila. Nalogo, da se pripravi strategija, ima zaposlena v TIC-u. Zadeve smo se lotili na drugačen način, zato se

trudimo skupaj z akterji na področju turizma o teh zadevah pogovarjat. Tako da ta strategija ne bo nastala od danes na jutri. Nastajati bo morala dlje časa.

Katere so tiste ovire zavoda s katerimi se soočate pri doseganju zastavljenega poslanstva? In kako se s temi ovirami soočate?

Ovir je milijon... Težko je karkoli izpostaviti, ker smo ovire marsikdaj tudi sami sebi. Tukaj so tudi finance, ki pogojujejo to kar lahko počneš. Tudi politična garnitura, ki se menja vsake štiri leta kot občinska oblast. Treba je vedeti, da vsake dve leti razlagaš in čez dve leti ponoviš vajo in si spet na začetku... Ovira je tudi ministrstvo za kulturo, ki ni prepoznalo, ni hotelo prepoznati, muzeja in galerije, kot delček mozaika v slovenskem prostoru, ki bi ga veljalo podpreti. Kar bi omogočilo razvoj muzeja in galerije na drugačen način, kot se sedaj kaže z Rokodelskim centrom. Te so glavne. Lahko pa so tudi recesija in druge nepredvidljive zadeve.

Kater so vaše prioritete in konkretni cilji Zavoda Miklova hiša za obdobje štirih let? Vemo namreč, da se v teh strategijah velikokrat dosti zastavi, a malo uresniči. Katere bi vi izpostavili?

Zdaj je to težko, ker smo že v drugi zgodbi. Zdaj ne razmišljam več o zavodu Miklova hiša, kot je obstajal do sedaj. Poizkušamo reševati galerijo in muzej, da ne umreta in to je prioriteta. Če se od tega dvignem, pa v grobem bi rekla, da za naslednje 4 leta, kar je kratka doba, so prioritete pridobivanje prostora za knjižnico, galerijo s svojo zbirko, kot muzej, ki bi lahko naredil krasno razstavo o ribniškem trgu, pa trenutno to ni možno. Tudi prostora za depoje, ki so srce vseh teh inštitucij. Predvsem muzeja in galerije. Kvalitetni depoji so pomembna zadeva. Prioriteta so torej predvsem prostori in potem so kadri. Če bi imeli pogoje, bi te zadeve poserviserali in postavili razstave. Recimo tudi likovna šola, ki poteka... če bi zastavili zadevo tako kakor bi si želeli, bi iz te šole lahko nastala srednja likovna šola.

Vse kar presega to obdobje je verjetno že vizija. Kaj bi bilo v vaši viziji, če bi zavod Knjižnica Miklova hiša ostal v taki obliki kot je danes?

Mislím, da bi bilo v tej viziji regijsko kulturno središče od Barja do Kolpe. Kar se tiče galerija, ta to področje že pokriva. Pokriva ogromen prostor. Od Kočevja, od Blok, do Dobrega polja in tako naprej. Galerija in muzej pokrivata že sedaj, s tem da je ustanovitelj in financer Občina Ribnica. Vse druge občine pa od tega samo trgajo sadeže. To je praktično realna zadeva. Če bi se znal na primeren način pogovarjati, bi verjetno tudi ostala okolja postala soakter, podpornik tega dogajanja. Za knjižnico je seveda drugače, ker je knjižnica mreža drugačna. Svojo območno knjižnico že imamo. Kar se tiče TIC-a pa tudi ... Ta je že zdaj neke vrste povezovalac akterjev na področju turizma od Barja do Kolpe.

Kako po vašem mnenju razvoj kulture vpliva na razvoj skupnosti? Kakšno vlogo bi morala imeti?

Zelo pomembno vlogo. Če hočemo kompleksno gledati na naše življenje, vsaka dejavnost, ki narekuje barvo mojega okolja vpliva na to ali se bom v okolju dobro počutila ali ne, ali bom izpolnila svoje življenje. Če bi se odločala kje živeti, se ne bi odločala samo kje bom dobila službo, ampak bi tudi pogledala kako bom lahko preživljala prosti čas, se vseživljenjsko izobraževala. Če govorim načeloma, pa je resnica tega trenutka dobiček.

Priloga B: Intervju z Alenko Pahulje, vodjo območne izpostave JSKD Ribnica

**Opomba: Sledeči transkript je dobessedni zapis izvedenega intervjuja.*

Kako je s strateškim načrtovanjem v območnih izpostavah JSKD?

JSKD že ima osnovni strateški načrt za obdobje od 2009 do 2013. Vse območne izpostave oziroma regionalne koordinacije že delamo po tem programu. Območna izpostava Ribnica, ki pokriva tudi Loški potok in Sodražico, sodi v regionalno koordinacijo osrednje Slovenije, ki je tudi največja znotraj JSKD. Obsega kar 12 izpostav od Logatca do Trbovelj, vključno z Ljubljano in okolico, do Kočevja. Redno se tudi srečujemo, se pogovarjamo o načrtih in sprotno rešujemo probleme.

Nacionalni program za kulturo 2008-2011 kot eno od nalog JSKD-ja navaja tudi zagotavljanje pomoči pri oblikovanju lokalnih kulturnih programov. Tam je bilo tudi zapisano, da JSKD pomaga pri oblikovanju teh lokalnih programov.

Absolutno. Če ga lokalna skupnost zaprosi. Lahko pa se tudi sam ponudi. Nam je v absolutnem interesu, da delamo usklajeno z občinami. Tudi one imajo potrebo po tem, da sodelujemo. Ko sem nastopila funkcijo lanskega oktobra, je bila želja po sodelovanju zelo izrazita. Občine pričakujejo našo pomoč, ne samo pri oblikovanju strateškega dokumenta, kjer se je npr. v Ribnici postopek pred leti zaustavil, ampak tudi pri oblikovanju pravilnikov za razdeljevanje sredstev ljubiteljski kulturi in pri usklajevanju celotnega kulturnega programa. Občine imajo tudi možnost, da razdeljevanje sredstev ljubiteljski kulturi poteka kar preko območne izpostave JSKD, saj npr. občina Ribnica že sofinancira izpostavo preko letne pogodbe. Sklad naj bi imel najboljši pregled nad dejavnostjo ljubiteljske kulture in na ta način bi se ognili morebitnemu dvojnemu financiranju, sicer pa smo z občinami in društvi v stalnem stiku in morebitna neskladja tekoče rešujemo.

Dosti je formalnosti. Težko je potem nekako poenotiti.

Društva se lahko prijavljajo za sredstva na občine, prijavljajo projekte na centralno JSKD in se potegujejo za sredstva na območni izpostavi – za enak projekt. Toda zaradi dobrih odnosov, ki jih imamo institucije in društva med sabo, to slej ko prej rešimo. Navsezadnje centrala razpisuje razpise tudi za nabavo opreme in obnovo prostorov, občine financirajo redno dejavnost društev, medtem ko smo izpostave zadolžene, da izvajamo obvezni program Sklada, kamor sodijo območna in regijska srečanja, izobraževanja, delavnice itd., podpiramo posamezne projekte društev in se intenzivno vključujemo v dodatni program lokalnih skupnosti.

Se vam zdi take vrste strateški dokument pomemben za razmah kulture na lokalnem nivoju? So lokalne skupnosti na to pripravljene? V smislu ali imamo dovolj strokovnega kadra, ki bi vodil ta proces.

Strokovnega kadra je več kot dovolj, še posebej v Ribnici, kjer dolga leta delujejo močne kulturne ustanove. Tu je javni sklad, ki skrbi za ljubiteljsko kulturo, Miklovo hišo, ki skrbi za profesionalno kulturo, imamo Škrabčevo domačijo, ki ima svoj lasten program kulture. V bistvu na vseh področjih, ne samo v kulturi, manjka le koordinacija. Da medsebojno sodelujemo, se povežemo in da navsezadnje uskladimo vsaj letni načrt prireditev, da se nam terminsko ne pokrivajo. A tudi na tem že delamo.

Obstaja interes znotraj teh organizacij?

Seveda obstaja in tudi pripravljenost za sodelovanje je velika. Takoj sva se povezali območna izpostava in Miklova hiša, čeprav izvajamo drugačen program, a smo našli razloge za sodelovanje. Izpostava nima svojih prireditvenih prostorov, tako da se mora tudi sicer povezovati z lastniki takih prostorov. Skratka, v galeriji Miklova hiša smo izvedli letos že drugi glasbeni koncert in oba naletela ne samo na številčno izjemno dobro obiskanost, ampak ljudje pričakujejo, da bomo s tem tudi nadaljevali. Ne s strani občin, ne prej omenjenih kulturnih ustanov, ne s strani glasbene, osnovne šole, vrteca, ni nobenih zadržkov in ljudje so pripravljeni sodelovati – prepričana sem, da tudi pri pripravi strateškega dokumenta.

Takrat je, kot vem, prišla prav z JSKD-ja pobuda. Takrat je bi sprejet nov zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, kjer je bilo zapisano, da tudi lokalne skupnosti pripravljajo lokalne programe. Ni pisalo ali je to obvezujoče ali ne.

To je res in dokument je bil pripravljen, le da ga občinski svet ni sprejel. Se pa je problem kulturnega načrtovanja v občini pojavil takoj, ko sem tudi sama prišla na to delovno mesto in smo glede tega že sestankovali. Po podatkih direktorja ribniške občinske uprave se za kulturo nameni 100.000 evrov letno, a so ta sredstva zelo razpršena in bi bilo po njegovem zato pripraviti vsaj letni načrt razpolaganja s sredstvi za kulturo, pri čemer pričakujejo pomoč Sklada.

Obstaja želja po tem, da se uskladimo in da načrtujemo stvari. Da se ve, kaj kdo dela. Obstaja pa tudi želja po povezovanju - v končni fazi so stroški samih prireditev in izobraževanj tako visoki, da bi jih en sam organizator težko sam nosi. Nobenemu ne gre za to, da bi forsiral zgolj ime svoje institucije, marveč želimo oblikovati celovit program v dobro skupnosti.

Na katerih načelih naj bi temeljil ta strateški plan? Katere so te smernice.

V Ribnici moramo začeti že pri prostorih. Če gledamo lokalni časopis za 30 let nazaj in še dlje, ugotovimo, da za kulturo nikoli ni bilo nikoli samostojnega prostora. Vedno se jo je porinilo v objekt s še kakšnimi drugimi dejavnostmi, ker se sama nikoli ne bi mogla preživljati in je bila le strošek. A nujno potreben strošek, saj je kultura temelj našega civiliziranega življenja. Potrebujemo prepoznavni objekt, kjer se bo dogajala kultura, tudi ljubiteljska. Miklova hiša ima svoj hram, čeprav je vanj povezanih več dejavnosti, od knjižnice do galerije, muzeja in muzejske trgovine; prav tako se je oblikoval nov ponudnik – Škrabčev skedenj. Tak prostor potrebuje tudi ljubiteljska kultura. Kulturna društva nimajo svojih prostorov, nekatera vadijo kar v kuhinjah svojih predsednikov, druga se potikajo v slabo vzdrževanih občinskih prostorih ali v temačnih pododrijih... Nujno rabimo kulturni dom ali center, ki bi bil tudi sodobno vsebinsko zastavljen (tudi multimedijski). V Ribnici, ki je največja izmed treh občin, ki jih izpostava pokriva, je trenutna situacija sila neugodna: dom Ideal je zaprt in je bila zanj že dvakrat neuspešna dražba, TVD Partizan, ki ima čudovito dvorano, je v lasti Športne unije, v Dolenji vasi pa se bo rušila in na novo postavljala dvorana DC-16. Občina je ministrstvu za obrambo dala vlogo za brezplačen prenos Ideala, pogajala se bo tudi s Športno unijo, dejstvo pa je, da bo treba, v primeru, da ta objekta dobi, vanju vložiti veliko denarja, saj sta oba propadla.

Bodo to mogoče kombiniral z Rokodelskim centrom?

Rokodelski center ni primeren, vsekakor pa ne dovolj velik, da bi v njem združevali rokodelsko in kulturno dejavnost. Največja dvorana bo namenjena stalni rokodelski razstavi, bližnji prostor njihovi občasni razstavi, spodnji obokani prostori bodo za

rokodelske delavnice in turistično informacijski center, gornja dvorana pa je manjšega konferenčnega tipa. Dva prostora sta oddana likovni in kiparski šoli in to je večidel vse.

Se vam zdi ta program poenoten?

Rokodelski center bi sčasoma rad postal rokodelski center Slovenije. Kultura pa ne sodi tja. Kultura je zgodba za sebe, čeprav je res, da smo zaradi pomanjkanja prostorov vsi kulturniki povpraševali za tamkajšnje prostore, ki pa jih ni dovolj na razpolago in tudi ni primerno mešati tako raznolikih vsebin.

JSKD je pred časom sprejel strateški načrt za obdobje 2009-2013. Se kulturnega planiranje poslužuje tudi izpostave?

Vsekakor. Mi imamo vse načrtovano, oddali smo tudi že program dela za leto 2011.

Na letni ali tudi na daljši rok?

Na letni ravni. Na daljši rok planira potem Ljubljana. Izpostave pa smo dolžne za eno leto. Tako JSKD lahko predvidi, koliko sredstev lahko določi posamezni izpostavi. Poleg območnega programa, ki ga izvajamo za te tri občine, moramo izvajati tudi regijski program. Vsako leto dobi določena izpostava tudi kako regijsko prireditev. Mi imamo piramidalni sistem obveznega programa: začne se z območnimi srečanji, ki jih spremlja strokovni ocenjevalec. Izbere najboljše, jih predlaga za regijsko nivo. Tam so udeleženci spet na situ, nakar se najboljše predlaga za državno srečanje. Smiselno je, da se društva in posamezniki udeležujejo takih srečanj, ker dobijo strokovne smernice za svoje delo, odhajajo z domačega odra in gostujejo drugje, se srečujejo z drugimi skupinami in imajo možnost napredovanja ter večje prepoznavnosti. Vse to jim seveda pomaga tudi pri točkovanju za dodeljevanje sredstev v kulturi.

Katera ljubiteljska kulturna dejavnost se vam zdi v Ribnici najmanj razvita.

Plesna, gotovo. Tudi ljudska pesem in godčevstvo, čeprav je pokojna Zmaga Kumrova temeljito obdelala Ribniško dolino in je Miklova hiša izdala tudi zgoščenko z naslovom 'Od Rib'nce do Rakit'nce, Ljudska pesem in glasba v Ribniški dolini. Zdaj je to zamrlo in po svoje goji to ljudsko petje le še Društvo podeželskih žena. Ples pa je trenutno prepuščen društvu mažoret in plesalcev, ki se trudijo klasični mažoretni način obogatiti tudi s plesnimi miniaturnimi in vnesti prvine sodobnega plesa. Za okolje bi bili obe omenjeni področji izjemna pridobitev. Sicer pa je tu še vedno najbolj razvito vokalno zborovsko petje. Se pa nekaj več dogaja tudi na področju folklorne – poleg že uveljavljene otroške folklorne skupine Lončki se je zdaj oblikovala še skupina na Slemenih, na Velikih Poljanah pa poskusijo sestaviti celo odraslo folklorno skupino. Ribnica slednje ni videla že 30 let.

Drugo leto bo naša izpostava pripravila tudi regijsko šolo za odrasle igralce. Izobrazili se bodo na področju sistema Stanislavskega, odrskega giba in tehnike govora. Tukaj je bila nekdanje zelo živa gledališka dejavnost, tako da spleča vanjo še naprej veliko vlagati. Jeseni bomo organizirali izobraževanje za pevce in zborovodje, ki naj bi se ga udeležilo veliko pevcev. Manjka pa nam filmska dejavnost. Nobena izmed treh občin nima kina, v Ribnici je umrl že pred 20. leti, nimamo multimedijske dvorane, ne prostorov, kjer bi se taka produkcija delala in lahko pokazala javnosti. Kot je tudi res, da če bi se kaka skupina lotila filmskih projektov, bi se bržkone hitro našel tudi primeren prostor. Dejansko bo treba najprej delati na vsebinah, vse ostalo pride sprotno.

Kako pa poteka upravljanje tega TVD Partizana?

Ta je last Športne unije Slovenije, z njim pa neformalno upravlja domačin. Zdaj, ko je Ribnica v neki pat poziciji glede kulturne dvorane, smo razmišljali tudi o tem, da bi vsaj malo izboljšali podobo dvorane, ki je sicer zelo primerna predvsem za gledališko dejavnost, a se še vedno pojavlja vprašanje smotrnosti vlaganja v objekt, ki je tuja last. Trenutno Občina Ribnica raziskuje možnosti, ali in kako priti do tega objekta.

Se mi zdi, da je dostikrat težava, ko se zanimaš za ta objekt preko občine.

Težava je le v tem, da nas je dosti potencialnih uporabnikov in se medsebojno težje uskladimo s termini.

Je pa veliko prostora v tej stavbi.

Ogromno. Je pa to luksuzna lokacija in imenitna stavba za morebitni kulturni dom, kjer bi svoje mesto našla kulturna društva, dvorana, lahko bi bil tamkaj tudi sedež JSKD, uredilo bi se še druge potrebne prostore za izvajanje kulturne dejavnosti. Ali pa Ideal, seveda. Ravno tako sila primeren za kulturni in multimedijski center, z velikim parkiriščem in v samem osrčju mesta.

Kakšno se vam zdi sodelovanje z društvi?

Zelo sem zadovoljna z njimi. Sila so aktivni, imajo kup idej, željo po ustvarjanju. Še vedno je ogromno prostovoljnega dela, ne ozirajo se toliko na to, ali bodo uspeli pridobiti denar, ampak mnoga delajo zgolj v dobro skupnosti, pa čeprav na račun svojega časa in tudi denarja. Ljubiteljska kultura nikoli ne bo zamrla. Naloga institucij je, da vse to povezuje, koordinira. JSKD-ju ni interesu zgolj, da se nekaj dogaja, ampak, da tudi napreduje, se razvija.

Kako po vašem mnenju razvoj kulture lokalnega področja vpliva na razvoj skupnosti?

Kdor zanemarja kulturo, zanemarja osnovne vrednote. To je dejstvo. Če pogledamo iz praktičnega vidika: gledališka šola pri mladem človeku ustvari temelje za javno izražanje, za izražanje čustev, koordinacijo gibov, tehniko govora.... Za šport se vedno poudarja, da se z njim spravi otroke z ulice. Pri kulturi gre še za nekaj več – bogati duha in plemenit duh je tej družbi bil vedno potreben. Z njo postajamo boljši, z njo dajemo ne le sebi, ampak tudi okolju.

Priloga C: Prošnja po informaciji glede prisotnosti lokalnega kulturnega programa v slovenskih občinah

Spoštovani,

sem absolventka Fakultete za družbene vede, smer kulturologija, in svoj študij zaključujem na temo lokalnega kulturnega načrtovanja v konkretni občini. Za primerjavo bi si rada pridobila podatek o tem koliko občin trenutno ima lokalni kulturni program. Prosim vas, če mi lahko posredujete informacijo za vašo občino.

Zbrani podatki mi bodo v veliko pomoč pri oblikovanju diplomske naloge.

Že v naprej se vam zahvaljujem za sodelovanje.

Lep pozdrav!

Katarina Podobnikar